

GYŐR SZAB. KIR. VÁROS

ÖNÁLLÓ

FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLÁJÁNAK

(KERESK. AKADEMIA)

MÁSODIK

JELENTÉSE.

1898—99. ISKOLAI ÉV.

KÖZLI :

MATAVOVSZKY BÉLA

IGAZGATÓ.

GYŐR, 1899.

„PANNONIA“-KÖNYVNYOMDA NYOMÁSA.

Erzsébet.

Kilenc hónap mulott már el, hogy megszentelt nyugalomra tért a fejedelmi nő a kapucinusok sirboltjában. De újra-újra itt jár közöttünk . . .

Hisz kitörölhetlenül van bevésve a kortársak szívébe az Ő glóriától övezett arcza, fenséges alakja, eszményi jelleme, galamb-szive. És olyan jól esik újra meg újra beszélnünk Róla . . . Milyen volt, amikor még közöttünk élt! Még nem is olyan régen, és már oly beláthatlan idő ez! . . .

Borzalommal emlékezünk a szörnyű gonoszságra, mely hér törrel átvert fájdalmas szívébe dőfte a nyolczadikat. Hát nem eléggé meggyötörte már a sors! Hisz nyitott sebből vérzett fia halála óta szakadatlanul . . . És épen ezt a szegény szívet, ezt a nemes, fenkölt szívet, ezt a magyarokért dobogó szívet kellett elvesztenünk!

És bár fájdalmunkat az idő még most sem enyhíté, bele kellett nyugodnunk a változhatlanba. A mindenható Uristen adta Őt nekünk és vette el mitőlünk, legyen meg szent akarata.

De elfeledjük lassan-lassan Erzsébet királyné rettenetes tragédiáját s hova-tovább megdicsőült szent gyanánt áll előttünk. A magyarok imádata nemzeti

martyrrá avatja Őt. Szent életét csoda gyanánt meséljük késő unokáknak . . .

Ti pedig, kedves ifjak, kik a jövő letéteményesei vagytok, ti emeljétek márványnál maradandóbb szobrot Neki sziveitekben.

Emlékezzetek a Golgotháját járó fejedelmi nőre, ki egykor oly szép, ifju és boldog volt . . .

Emlékezzetek két hatalmas birodalom urnőjére és arra, hogy minden kincsnél és gazdagságnál többre becsülte a hitvesi és anyai méltóságot . . .

Emlékezzetek rá, hogy mikor királyi férje oldala mellé került, bús végzet ült a magyaron. És a szépségében ragyogó ifju hitves fölkereste sugárzó tekintetével ezt a gyászba-borult magyar nemzetet s attól egyszerre valamennyiünk arcza felragyogott . . .

Emlékezzetek rá, hogy a bajor herczegleány megtanulta édes hazai nyelvünket, hogy még közelebb legyen hozzánk, hogy megértse, amit irunk és hogy megértse, mennyire szeretjük őt . . .

Emlékezzetek rá, hányszor emelte fel érettünk szavát . . .

Emlékezzetek rá, hogy egy titokteljes éjszakán elvesztette egyetlen fiát, s ettől az időtől kezdve hiába kereste messze országokban, messze tengeren életkedvét, . . . mignem lábai előtt megnyilt a sír és Őt elveszítettük . . .

Nem, glóriás alakja tovább él a magyarok emlékezetében !

N. J.

A könyvvitel elmélete és az állandó könyvvitel.

1.

Az emberi ész egyik legszebb találmányának nevezte Göthe, a németek nagy költője, Wilhelm Meisters Lehrjahreban a *kettős könyvvitelt*. Hogy igaz meggyőződéséből eredt a költő eme sokat jelentő nyilatkozata, azt életrajzírói nyilvánvalóvá tették, amennyiben kimutatták, hogy Göthének alapos jártassága volt, nemcsak a kereskedelmi ismeretekben általában, hanem különösen a könyvvitelben is. A könyvvitel eme sokat idézett epitheton ornansa már azért is figyelemre méltó, mert Göthe a mondott helyen a könyvvitel karakteristikus vonásait is kidomborította, hivatkozván a könyvvitel nyújtotta kiváló előnyökre, az abban nyilvánuló rendre, világosságra és „az áttekinthetőségre, melyet az nyújt az egész fölött, a nélkül, hogy a részletek zavarólag hatnának.“

Rend, világosság és áttekinthetőség valóban azon iránypontok, melyek a könyvvitel utvonalaait meghatározzák, alapkövek azok, melyeken a könyvvitel művészies épülete szilárdan nyugszik.

Mennél több irányban ágazik szét az üzleti vagyon, mennél szövevényesebb elszámolásokat, több érdeket érintő kiegyenlítéseket vonnak maguk után az üzleti élet mozzanatai, annál elengedhetlenebb feltételként lépnek előtérbe az említett vezérelvek, annál inkább támaszkodik a kereskedő a könyvvitelre, mely az üzletfolyamat hű és teljes tükré, az üzlettulajdonosnak a legreálisabb, tapasztalatokon alapuló tanácsadója.

Mint egy méhkasban, melynek serénykedő munkásai összhangzatosan egy cél felé törnek, perczet percz után hasznosítanak, tervszerűen építgetve és gyűjtőgetve felemelik a sejtek falait, ellátják azt készletekkel, a jövőt biztosító tartalékanyagokkal, azonképen hordják össze egy nagy vállalatban, sokszor száz és száz kézzel, a számvitel ezerfelé ágazó épületét, melynek minden egyes sejtje hajszálnyi pontossággal egymásba vág és a szabályosság legszigorubb követelményeinek megfelelő organikus egészet alkot.

Avagy egy nagyobb méretű intézetben, mint pl. nálunk a Kereskedelmi bankban, a hol naponta 1000—1200 levél érkezik, melyek egyenkint is szövevényes tárgyalások láncszemei és különkülön elszámolást igénylő eseteket tárgyalnak és mégis, a számvitel hajszálnyi pontosságú ellenőrzése mellett, minden nap befejeztével, részleteiben és egészében a számvetési eredmény összevág, nem tételezhető fel joggal, hogy ott „az emberi észnek egyik legszebb találmánya“ szervezi, vezeti az ügymenetet?

Amint azonban, abból, hogy egy mérnök az országuton a kavicsrakásokat számon tartja, a mérnöki tudományt, azonkívül egy váltókeresetből a jogi studiumok terjedelmét megítélni nem lehet, úgy a könyvviteli ismeret köréről, az abban nyilatkozó rendszerről, számbeli minutiozus eredményességgel való célravezetéséről, csakis a könyvvitel lényegének teljes megismerése révén alkothatunk magunknak képet.

A könyvvitel lényegét, teoriáját, akarom itt vázlatos képen az elmélet mai állásának megfelelően megismertetni.

A *könyvvitel* vagy *számvitel* a vagyon elszámolásával foglalkozik. Mindenütt, a hol a vagyon változásoknak, tehát értékbeli szaporodásnak vagy apadásnak van kitéve, ott ezeknek számon-tartása a könyvvitel szabályai útján történhetik.

Mindennemü vállalatnál, a hol a szolgáltatások csak bizonyos időközökben lesznek az ellenértékekkel kiegyenlítve, az elszámolások biztonsága céljából írásbeli feljegyzésekre, u. n. könyvelésekre van elengedhetlenül szükség. De míg az ügyletek természete rendszerint csak a vagyon némely alkatrészének elszámolását, mint pl. az adósok tartozásainak és a hitelezők követeléseinek számon-tartását követeli, addig a vállalatnak, mint egybetartozó vagyon kezelőjének, ép oly fontos érdeke, hogy *minden* egyes vagyon-alkatrésznek, tehát a pénzmennyiségnek, áruknek, váltóknak, ingóknak, ingatlanoknak stb. is értéknövekedéseit, apadásait számbelileg kimutathassa, vagyis hogy a *teljes vagyon* értékbeli állapotáról, helyzetéről a könyvek alapján meggyőződést szerezhessen.

A könyvviteltan azon szabályok és eljárások összességét foglalja magában, a melyek szerint valamely vagyon alkatrészeinek értékváltozásait elszámoljuk és az összvagyon állapotát feltűntethetjük.

Minden kulturális állam azoknak az érdekeit, a kik valamely vállalattal szerződéses viszonyban vannak vagy annak hitelezői, törvényesen védi és azért a könyvvitelt illetőleg is bizonyos foku

nyilvánosságot követel meg. A mi kereskedelmi törvényünk megkivánja, hogy minden kereskedő, kinek üzlete a kisipar körét túlhaladja rendszeres könyveket vezessen, melyek ügyleteit és vagyoni állását teljesen feltüntessék, más szóval, hogy azok a könyvviteltan említett definitiójában foglalt követelményeknek megfeleljenek.

Minden vállalat tárgyát a vagyon képezi, a mely különböző *activ* és *passiv* alkatrészekből állhat.

Az *activ* vagyonhoz a birtokunkban levő dolgok és követeleink, a *passiv* vagyonhoz a különböző nemű adósságaink tartoznak.

A könyvvitel alapjául az ezen vagyonalkatrészeket teljesen feltüntető *leltár* szolgál. Induljunk ki tehát a könyvviteli szabályok megvilágításához egy leltárból

Tegyük fel, hogy Benedek József, Győrött, 1899. január 1-én következő leltárral üzletet nyit.

Leltár, felvéve 1899. évi január 1-én.

		korona	fill.	korona	fill.
Activ vagyon :					
1	Készpénz			6420	—
2	Áruk :				
	1625 kg. czukor à —88 kor.	1430	—		
	342 „ Jáva-kávè à 3·20 „	1094	40	2524	40
3	Adósok :				
	Horváth József. helyben	860	—		
	Bérczi Géza, Moson	1240	—	2100	—
4	Felszerelés			1000	—
	Az <i>activ</i> vagyon összege			12044	40
Passiv vagyon :					
1	Passiv váltók (Intézkvények):				
	Győri I. takarékpénztár r. pr. február 20.			800	—
2	Hitelezők :				
	N.-Surányi czukorgyár, N.-Surány			750	—
	A <i>passiv</i> vagyon összege			1550	—
Összefoglalás :					
	Activ vagyon	12044	40 kor.		
	Passiv „	1550	— „		
	Tiszta vagyon	10494	40 kor.		
	Győr, 1899. január 1-én.				
	Benedek József.				

Ha a felvett kétféle árut „Áruk“ gyűjtőnév alatt egy, viszont a két adóst külön-külön vagyonalatrésznek tekintjük, akkor a fenti leltárban 5 activ vagyónrészt: készpénz, áruk, Horváth József, Bérczi Géza, felszerelés és 2 passiv vagyónrészt: intézvények és nagysurányi czukorgyár különböztethetünk meg.

Ha a könyvvitelben élénk tűzött feladatoknak meg akarunk felelni, minden vagyónrésztől kell számadást vezetnünk, ezt úgy tesszük, hogy a főkönyvben minden vagyonalatrésznek külön *számlát* nyitunk.

Meg kell jegyeznünk, hogy az üzletvitel folyamán vagyónunk új alakzatokat vehet fel, azaz új alkatrészekkel szaporodhatik, továbbá, hogy némely vagyónrész több ágra oszolhat, úgy több áru (czukor, kávé stb.) számlát vehetünk fel, viszont az összes személyeket érintő vagyónváltozásokat egy gyűjtő számlára (személyszámla, folyószámla, adósok stb.) könyvelhetjük.

Az üzletvitel folyamán a vagyonalatrészek változásoknak vannak kitéve, értékük szaporodik és apad. Azért a főkönyvi számlákat két oldalra osztjuk, a bal vagy „Tartozik“ oldalra a számla tárgyát képező vagyónrész értékszaporodását, a „Követel“ oldalra az értékapadását írjuk.

A könyvvitelben tehát a vagyonalatrészek számláin a Tartozik-oldalra az értékemelkedéseket, a Követel-oldalra az értékapadásokat írjuk.

Algebrailag a tartozik-oldalt plusznak (+), a követel-oldalt minusznak (—) nevezzük.

Az üzleteseményeket a könyvelés teoriájának szempontjából két csoportra oszthatjuk:

1. Vannak oly üzletesemények, melyekből kifolyólag az egyik vagyonalatrész értéke szaporodik és egy másik vagyónrész ugyanannyival apad.

Nézzünk erre nézve néhány példát:

Január hó.

2-án veszünk Hoffmann I.-től Budapest, készpénzben netto 500 kg. Jáva-kávét à 3.— K. = 1500 K.

Ezáltal az árunk értéke 1500 K.-val szaporodik, tehát Áru számla tartozik és a készpénzünk ugyanannyival apad, tehát Pénztár számla követel.

5-én. Horvát József, helyben vesz tőlünk hitelbe 5 méter-mázsza czukrot à 92.— K. = 460 K.

Az áru értéke 460 K.-val apadt, tehát Áru számla követel. Itt láthatjuk, hogy az eladott tárgy ára nem egyenlő annak vételárával. Horváth J. számlájának vagyonunkat illető értéke 460 K.-val növekedett, tehát az tartozik.

12-én. Bérczi Géza adósságának részbeni fedezésére 1000 K.-ról szóló váltót küld pr. 3 hó.

Vagyonunk egy ujnemű elemmel szaporodott, melyet az activ váltó vagy küldvény számlára könyvelünk, míg vagyonunk azon része, melyet Bérczi Géza számlája képvisel, 1000 K.-val csökkent.

18-án veszünk a nagysurányi cukorgyártól 100 mm. cukrot à 72.— K. = 7200 K.

Az áru értéke 7200 K.-val szaporodott, míg azon vagyonrészünk értéke, melyet a nagysurányi cukorgyár számlája képvisel 7200 K.-val csökkent.

19-én fizettünk a vett cukor után fogyasztási adót	1200.— K.
Szállítási költségek	84.— „
	1284.— K.

Ennyivel szaporodott az áru értéke és csökkent a készpénz.

20-án a nagysurányi cukorgyár váltót intéz reánk a Pesti m. keresk. bank rendeletére pr. 3 hó.

Ezáltal az Intézkvésny számla vagyonrész értéke apad és a nagysurányi cukorgyár számla értéke szaporodik.

31-én. Kicsiny eladásokban bevettünk e hóban 3645 koronát.
Készpénz szaporodás, áru apadás.

Ha a mondottakat a főkönyvi számlákra elkönyveljük, és pedig a leltárban levő számokat úgy, hogy azokat egyuttal egy új, u. n. *Mérleg számlára* is írjuk még pedig annak ellenkező oldalára, és a mondottak szerint a számlákra a szaporodásokat a tartozik-, az apadásokat a követel-oldalra írjuk, hivatkozva mindig a másik megfelelő számlára, akkor ezen számlák alakja a következő lesz. (A vas-tag nyomásu számok későbbi tételekre vonatkoznak.)

TARTOZIK.		Pénztár számla.				KÖVETEL.	
		kor.	fil.			kor.	fil.
1899.				1899.			
jan.	1. Mérlegnek ...	6420	—	jan.	2. Árutól ...	1500	—
„	15. Jutaléknak ...	24	50	„	19. „ ...	1284	—
„	16. Küldvénynek ...	987	50	„	31. Háztartástól ...	260	—
„	31. Árunak ...	3645	—				

Áru számla.

1899.				1899.			
jan.	1. Mérlegnek ...	2524	40	jan.	5. Horváth J ^s -nek	460	—
„	2. Pénztárnak ...	1500	—	„	31. Pénztárnak ...	3645	—
„	18. N.-Surányi czu- korgyárnak ...	7200	—				
„	19. Pénztárnak ...	1284	—				

Horváth József.

1899.							
jan.	1. Mérlegnek ...	860	—				
„	5. Áru ...	460	—				

Bérczi Géza.

1899.				1899.			
jan.	1. Mérlegnek ...	1240	—	jan.	12. Küldvénytől ...	1000	—

TARTOZIK.		Felszerelés számla.				KÖVETEL.	
			kor.	fil.		kor.	fil.
1899.	1.	Mérlegnek	1000	—			
jan.							

Intézkedés számla.

					1899.			
	1.	Mérlegtől	800	—	jan.			
	20.	N.-Surányi czukorgyártól	7200	—	"			

N.-Surányi czukorgyár.

1899.	20.	Intézkedésnek	7200	—	1899.	1.	Mérlegtől	750	—
jan.					jan.				
					"	18.	Árutól	7200	—

Küldvény számla.

1899.	12.	Bérczi Gézának	1000	—	1899.	16.	Pénztártól	987	50
jan.					jan.				
					"	"	Disconttól	12	50

Mérleg számla.

1899.	1.	Intézkedésnek	800	—	1899.	1.	Pénztártól	6420	—
jan.					jan.				
"	"	N.-Surányi czukorgyárnak	750	—	"	"	Árutól	2524	40
"	"	Tőke számlának	10494	40	"	"	Horváth J.-tól	860	—
					"	"	Bérczi Gézától	1240	—
					"	"	Felszereléstől	1000	—
		Összeg sötétre nyomott számok nélkül	35883	40			Összeg sötétre nyomott számok nélkül	35883	40

Minthogy minden üzleteseményt egy számla tartozik és egyidejűleg egy számla követel oldalára könyveltünk, azért az összes számlák tartozik-összege (35393:40 kor) egyenlő a követel-számok összegével (35383:40 kor.)

2. Vannak oly üzletesemények, a melyeknél az egyik vagyonalkatrész szaporodása vagy apadása, semmiféle más vagyonalkatrészben változtatást nem tesz, hanem ezek a tiszta vagyont az üzletesemény lefolyásakor azonnal észrevehető értékkel szaporítják vagy apasztják. Ha pl. egy üzleti alkalmazott fizetésére 180 koronát fordítunk, akkor a készpénz apad, semmi másnemű vagyonalrész nem szaporodik, hanem határozottsággal állíthatjuk, hogy tiszta vagyónk evvel a 180 koronával apadt.

Azon számlákat, a melyekre a tiszta vagyonnak változásait írjuk, *tiszta vagyón számláknak* nevezzük. Ide tartoznak a különböző üzleti költségek számlái, háztartás, kamat, jutalék, alkuszdió és egyéb a tiszta vagyont közvetlenül növesztő vagy apasztó értékek elszámolására szolgáló számlák. (Ezek sem activ, sem passiv vagyonalrészben nem képviselnek, leltárba fel nem vehetőek.)

Néhány példa fogja ezt is megvilágítani:

Január 15-én az Első magyar általános életbiztosító társaságtól biztosítási közvetítésért jutalékképp 24:50 koronát kapunk.

Készpénzünk 24:50 koronával szaporodott, tehát Pénztár számla tartozik és nyilvánvaló, hogy tiszta vagyónk ezen 24:50 kor. teljes összegével növekedett.

Ha ezen tiszta vagyón szaporodást a Jutalék számla tartozik oldalára írjuk, akkor nem folytathatnók azon gyakorlatot, hogy minden üzleteseményt egy számla tartozik és egy másik számla követel oldalára írjuk, azért a tiszta vagyón számláinál a szaporodást a követel és az apadást a tartozik oldalra írjuk.

A tiszta vagyón számláknál a Tartozik tiszta vagyón apadást, a Követel tiszta vagyón szaporodást jelent.

Algebrailag itt tartozik minus (—), követel plus (+).

A fenti példában tehát Jutalék számla követel 24:52 kor.

Január 16-án a Bérczitől kapott 1000 koronáról szóló váltót a Győrvárosi és megyei takarékpénztárnál 5% mellett leszámítol-
tatjuk

1000— kor.	1000— kor.
Le discount	12:50 „
	987:50 kor.

kapunk készpénzben.

A készpénzünk 987:50 koronával szaporodott, de a küldvény számla nem csak annyival apadt, mert az egész 1000 koronás váltót odaadta. Azért a 12:50

korona apadást, a melylyel a tiszta vagyonunk fogyott, a Discont számla tartozik és a küldvény számla követel oldalára írjuk.

Január 31-én a lefolyt hónap háztartási költségeire fizetünk 260— kor.

Ez készpénz apadás, Pénztár számla követel és tiszta vagyon apadás, Háztartás számla tartozik.

Könyveljük el az utolsó három tételt a tiszta vagyon számláira. (A vagyonrész számlákra a tiszta vagyon változásait a nagyobb szemebetűnőség kedvéért a kövérebb betűvel nyomattuk.)

TARTOZIK.			Jutalék számla.			KÖVETEL.			
			kor.	fil.				kor.	fil.
					1899.				
					jan.	15.	Pénztártól	24	50

Discont számla.			kor.	fil.				kor.	fil.
1899.									
jan.	16.	Küldvények	12	50					

Háztartás számla.			kor.	fil.				kor.	fil.
1899.									
jan.	31	Pénztárnak	260	—					
		A tiszta vagyon számlák összege	272	50			A tiszta vagyon számlák összege	24	50

A tiszta vagyon számlák tartozik oldalainak összege	272·50 kor.
A követel oldalak összege	24·50 „
A különbözet	248— kor.

A vagyonalkatrész számlák tartozik és követel oldala előbb, a vastag nyomású számok nélkül egyenlő volt, most pedig ezeknek a tartozik oldalára csak azt irtuk, a mit a tiszta vagyon számlák követel oldalára és fordítva, azért tehát ott is a tartozik- és követel-oldalok összegei különbözetének ugyanannyinak kell lenni, mint a tiszta vagyon számlákon és ebben áll a *kettős könyvvitel* lényege.

A vagyonalkatrész számlák követel oldalainak összege a vastag számokkal	27143·40 kor.
A tartozik oldalak összege	37895·40 „
A különbözet	248— kor.

A kettős könyvvitel lényege tehát abban áll, hogy a fő-könyvi számlák két csoportra, u. m. a vagyonalkatrész és a tiszta vagyon számlák csoportjára oszthatók, a melyeknek számösszegei ellenkező irányban ugyanazon különbözetet mutatják fel.

A kettős könyvvitelt *rendszeres* könyvvitelnek is nevezzük, mert a fentebb előadott, szorosan körülvonalozott szabályokhoz van kötve.

Az egyszerű könyvvitel abban áll, hogy csak némely vagyonalkatrészeiről vezet számadást és önmagában számvitelének helyeségére nézve ellenőrzést nem tartalmaz.

Irodalmi kutatások nyomán arra következtetnek, hogy a kettős könyvvitelt előbb alkalmazták és csak ennek rövidítése, elfajulása útján jött létre az egyszerű könyvvitel.

A kettős könyvvitelre az ügyletek természete vezethetett, mert minden ügylet valaminek az elfogadásából és az ellenszolgáltatásból áll.

A Tartozik és Követel megnevezéseket úgy is magyarázzák, hogy a ki kap az *tartozik*, a ki ad az *követel*. Ezen magyarázatot azonban következetesen alkalmazni nem lehet, mert ha pl. a Nagy Józsefnek a tartozásából elengednünk 200 koronát, akkor ő nem ad nekünk semmit, mégis követel 200 koronát. A mi elméletünk szerint azt mondjuk, ezen számla által képviselt vagyonrész 200 koronával apad, tehát követel.

Az adó és vevő, vagyis *személyesítő* elméletről egy német szakíró a közelebbi napokban így nyilatkozott: „Az a legegyszerűbb és a tanuló által legkönnyebben felfogható elmélet, azért még most is mindenütt ott alkalmazandó, a hol a kisebbfokú előképzettség

miatt a tanuló felfogási képessége alacsony fokon van. Azonban ezen számlaelmélet úgy a számvitelnek, mint az itt alkalmazott mechanizmusnak tudományos magyarázatát nem engedi meg. Avval a könyvvitelt csak gépiesen lehet megtanulni, de a ki bizonyos ideig a kettős könyvvittel nem foglalkozott, a megtanultat csakhamar el is felejté. Továbbá: „A materialistikus számlaelmélet (vagyis az, a melyet ezen értekezés keretében tárgyalunk) valamennyi közt az egyedüli, a mely tiszta tudományos, a matematika biztos alapelvein nyugvó tárgyalásra vezet.“

A gyakorlatban sokan a kettős könyvvitel lényegének azt tartják, hogy minden számot a főkönyvben egy tartozik és egy követel oldalra írunk. Ez a kettős könyvvitelnek csak alaki jellege, a mely ez egyszerű könyvvitelben is előfordulhat, másfelől azonban magában véve semmiféle mélyebb-reható könyvviteli felfogásra vagy öntudatos eljárásra nem vezet.

A gyakorlati kivitelben nem írják közvetlenül a főkönyvbe a tételeket, mint mi azt fentebb tettük, hanem előbb más könyvekbe, mint pl. a pénztárkönyvbe és naplóba. Ezekben minden tétel 3 részből áll: 1. Azon számla megnevezése, a mely tartozik, 2. azon számla megnevezése, a mely követel, 3. az üzletesemény magyarázata. Pl. első üzleteseményünk így elkönyvelve lenne:

Áru

Pénztárnak

netto 500 kg. Jáva-kávéeért à 3— kor. 1500— kor.

A főkönyvi számlákról szólva, még két nevezetes számláról nem emlékeztünk meg: az egyik a *Tőke számla*, mely a leltárban kimutatott tiszta vagyon felvételére szolgál (nem vétünk a materialistikus teória ellen, ha azt mondjuk, hogy a Tőke számla az üzletfőnököt jelképezi), a másik a *Mérleg számla*, mely az activ és passiv vagyonrészeket foglalja magában, hogy ezeknek a különbözetét, mint tiszta vagyont a Tőke számlára való könyvelésre közvetítse és pedig üzletnyitáskor az activa van a követel oldalon, a passiva a tartozikon, zárlatkor ellenkezőleg. A Mérleg számlát már bemutattuk, az ahhoz tartozó Tőke számla ez:

TARTOZIK		Tőke számla.				KÖVETEL	
		kor.	fil.			kor.	fil.
				1899.			
				jan.	1.	Mérlegtől ...	10494 40

Főkönyvünkben tehát összesen 10 számla van. Minden hónapban legalább egyszer, de nagyobb vállalatban naponként is meggyőződnek, hogy vajjon tényleg minden tételt egy tartozik és egy követel oldalra irtak-e és hogy nem felejtettek-e el valamely üzlet-eseményt az előző könyvekből a főkönyvbe vezetni. Ezen célból összeadják az összes számlák tartozik összegeit, melyek végső összegének egyezni kell a követel oldalak teljes összegével, valamint a pénztár és napló összegével, azaz a teljes forgalommal. Ezen összesítések táblázatát *próbamérlegnek* nevezzük. A mi próbamérlegünk ez:

Próbamérleg

1899. január hóról.

		F o r g a l o m				E g y e n l e g			
		tartozik		követel		Tartozik		Követel	
		kor.	fil.	kor.	fil.	kor.	fil.	kor.	fil.
1	Pénztár számla	11077	—	3044	—	8033	—		
2	Áru „	12508	40	4105	—	8403	40		
3	Horváth J.	1320	—			1320	—		
4	Bérczi Géza	1240	—	1000	—	240	—		
5	Felszerelés számla	1000	—			1000	—		
6	Intézkedés „			8000	—			8000	—
7	N.-Surányi cukorgyár	7200	—	7950	—			750	—
8	Küldvény számla	1000	—	1000	—				
9	Mérleg „	12044	40	12044	40				
10	Jutalék „			24	50			24	50
11	Discont „	12	50			12	50		
12	Háztartás „	260	—			260	—		
13	Tőke „			10494	40			10494	40
		47662	30	47662	30	19268	90	19268	90

Minden kereskedő évenként beszámoló tart egy évi tevékenységének eredményéről. Ezen beszámolás az üzleti könyvekben is kifejezésre jut, a *zárlati eljárás* megfelelő elkönyvelése által. Az egész zárlati művelet áttekinthető formát, kijegecedett alakot a *Mérlegben* nyer.

Míg a mérleg számlán, mely mint láttuk a főkönyvben foglal helyet, az activa és passiva majd a követel, majd a tartozik oldalon van és az összes számlákat rendszerint egy-egy összegben veszi fel, addig a Mérlegben, mely a leltárkönyvben minden egyes leltár után állítatik fel, az activa mindig a tartozik és a passiva mindig a követel oldalon van.

Tegyük most a zárlatkészítés körüli eljárást megbeszélésünk tárgyává.

Mint az üzleti könyvek megnyitása, úgy azok zárlata is *leltár on* alapul. Tehát akár az évi eredmény kipuhatólására, akár egyéb okokból fenforog az a szükség, hogy az üzlet állapotáról, annak eredményéről képet alkossunk magunknak, *leltárt* kell felfennünk. E célból ismét össze kell irni az összes activ és passiv vagyónkat. Előbbit úgy nyerjük, hogy a birtokunkban levő áruk és egyéb tárgyak mennyiségét és értékét, valamint a főkönyvben kimutatott követeléseinket egybeállítjuk, passiv vagyónkat pedig úgy határozzuk meg, hogy könyvbeli (fedezetlen) tartozásunkat a főkönyvi számlákból (mint az activánál is a próbamérlegből) elfogadványainkon alapuló, esetleg egyéb adósságainkat megfelelő segédkönyveinkből állapítjuk meg.

A tárgyalt üzletesemények lefolyása után mutatkozó leltár következőleg alakul.

Leltár, felvéve 1899. évi január 31-én.

	Activ vagyon :	kor.	fil.	kor.	fil.	Több		Kevesebb	
						mint a főkönyvi számlán			
						kor.	fil.	kor.	fil.
1	Készpénz --- --- ---			8033	—				
2	Áruk :								
	118 mm. cukor à 73.— k.	8614	—						
	560 kg. Jáva kávé à 3·40 k.	1904	—	10514	—	2110	60		
3	Adósok :								
	Horváth József, helyben	1320	—						
	Bérczi Géza, Moson ---	240	—	1560	—				
4	Felszerelés --- --- ---	1000	—						
	Le 10/0 -- --- --	10	—	990	—			10	—
	Az activ vagyon összege			21097	—				
	Passiv vagyon :								
1	Intézkvények :								
	Győri I. takarékpénztár r. pr. febr. 20. --- ---	800	—						
	Pesti m. keresk. bank r. pr. ápr. 19. --- ---	7200	—	8000	—				
2	Httelezők :								
	N.-Surányi cukorgyár ---			750	—				
	A passiv vagyon összege			8750	—				
	Összefoglalás :								
	Activ vagyon 21097.— kor.								
	Passiv „ 8750.— „								
	Tiszta vagy. 12347.— kor.								
	„ „ jan.1. 10494.— „								
	Tiszta nyer. 1852·60 kor.								

A legkiválóbb, főképen kiemelkedő előnyét annak, hogy a kettős könyvvitel számláit két csoportra, u. m. a vagyonalkatrészek és tiszta vagyon számlák csoportjára osztottuk, csak most láthatjuk. Az ugyanis abban áll, hogy a zárlati leltárban, mint a vagyonalkatrészek összállapotában nyilatkozó tiszta nyereségnek (1852·60),

egyezni kell a tiszta vagyon számlákon kimutatott tiszta nyereséggel (1852'60).

Ezen két eredmény összhangzása teljes biztosítékot és pontos ellenőrzést nyújt nekünk arra nézve, hogy könyvelésünk kezdetől végig helyesen volt vezetve.

Miért kell a két eredménynek teljesen egyeznie, azt a következőkből láthatjuk.

Már fentebb kimutattuk, hogy a vagyonalkatrészek összegyenlege (248) egyezik a tiszta vagyon számlák egyenlegével (248). Ha a leltár a vagyonalkatrészek számláinak egyenlegeit tartalmazná csupán, akkor az is az említett 248 koronát mutatná fel az activa és passiva különbözeteképen. Itt azonban még két dolgot látunk:

1. A leltárban nincs meg a vagyonalkatrész számlák fenti összeadásánál figyelembe vett Mérleg számla, melynek egyenlege a követel oldalon 10494'40 volt. Azért ha a leltárt a tiszta vagyon számlákkal összeegyeztetni akarjuk, ezt a 10494'40 koronát a végén, mint kezdő vagyont le kell vonni.

2. A leltárban olyan számlák is vannak, melyek többet vagy kevesebbet mutatnak fel, mint az illető főkönyvi számlák, ezek az u. n. *vegyes állományt*, vagyis a veszteséget és a nyereséget felmutató számlák. A mennyivel ezek többet mutatnak fel (2110'60) azt a tiszta vagyon számlák követeljébe, a mennyivel kevesebbet, azt a tartozikjába állítjuk és akkor megint a vagyonrész számlák egyeznek a tiszta vagyon számlákkal.

A tiszta vagyon számlákat egy számlába, az u. n. *veszteség és nyereség* vagy *eredmény számlába* foglaljuk össze.

Az egész zárlati eljárás teljes áttekinthetése végett *zárlati kimutatást* készítünk, melynek első két rovatába a próbamérleg egyenlegeit, vagyis a főkönyv által kimutatott állományokat, a 3. és 4. rovatba a leltár adatait, vagyis a valóságban talált állományokat, az 5. és 6. rovatba az előbbiekből megállapított veszteségeket és nyereségeket vezetjük.

Hogy a próbamérleg és mérleg adata közti különbözet melyik rovatba kerüljön, hogy az veszteség vagy nyereség-e? az néha nehézséget okoz, azért a könnyebb, gépies bevezethetés céljából *segéd táblázat* is alkalmazhatunk. Ebbe a próbamérleg adatait a származási rovatnak megfelelően, a mérleg adatait ellenkezően állítjuk be és az egyenleg azt mutatja, hogy az az Eredmény számla tartozik (veszteség) vagy követel (nyereség) rovatába jön-e?

Zárlati kimutatás, 1899. január hó 31-én.

	Próbamérleg egyenleg				M é r l e g				E r e d m é n y			
	Tartozik		Követel		Activa		Passiva		Vesztes.		Nyeres.	
	kor.	fil.	kor.	fil.	kor.	fil.	kor.	fil.	kor.	fil.	kor.	fil.
1 Pénztár számla ---	8033	—			8033	—						
2 Áru számla ---	8403	40			10514	—					2110	60
3 Horváth József ---	1320	—			1320	—						
4 Bérczi Géza ---	240	—			240	—						
5 Felszerelés számla ---	1000	—			990	—			10			
6 Intézkedés számla ---			8000	—			8000	—				
7 N. Surányi cukorgy.			750	—			750	—				
8 Jutalék számla ---			24	50							24	50
9 Discont „ ---	12	50							12	50		
10 Háztartás „ ---	260	—							260	—		
11 Tőke „ ---			10494	40			12347	—	1852	60		
	19268	90	19268	90	21097	—	21097	—	2135	10	2135	10

Segéd táblázat a zárlati kimutatáshoz.

	Tartozik		Követel	
	kor.	fil.	kor.	fil.
Áru a próbamérlegen ---	8403	40		
„ „ mérlegen ---			10514	—
Áru tartozik egyenlegért, tehát Eredmény számla követel	2110	60		
	10514	—	10514	—
Discont a próbamérlegen ---	12	50		
„ követel egyenlegért, tehát Eredmény számla tartozik ---				12 50
	12	50	12	50

A kettős könyvvitel előadott elméletéből következik :

1. Hogy a kettős könyvvitel minden alkatrészeiről vezet számadást, azaz feltünteti az azokban beállott változásokat, a mindenkori állapotot és az elért nyereséget vagy veszteséget.

2. Az egész üzletfolyamat végső eredményét, ugymint a veszteségeket és nyereségeket származásuk szerint tünteti fel.

3. Főjelentősége abban áll, hogy az egész számvitel helyeségére nézve önmagát ellenőrzi.

4. Szigoruan körülvonalozott szabályokon, azaz a vagyonalkatrészek és tiszta vagyon számlák csoportozatából folyó rendszeren alapul.

II.

A könyvvitel ezen értekezés első részében előadott elméletének kifejtésében és terjesztésében kiváló érdeme van *Hüglinek*, Bern-canton állami főkönyvelőjének. A könyvvitel ismeretkörében és irodalmában járatosabb, újabb ideáiért jobban lelkesülő apostolt alig lehet találni. A cantoni számvevőségnek az élén, annak ügyeit a leggondosabb, legprecízebb pontossággal irányitva és vezetve, minden szabad percét lángoló idealizmussal a könyvvitel theoriájának és irodalmának szenteli. Százakra mennek a könyvtárába gyűjtött, mindenféle európai nyelven megjelent könyvviteli művek, a legrégebb időkre visszamenő vaskosnál-vaskosabb kötetek. Ezeknek mélyreható fáradságot nem kimélő tanulmányozásából született meg, 700 oldalra terjedő, vaskos műve „Die Buchhaltungs-Systeme und Buchhaltung Formen.“ Irt azonkívül egyszerű könyvvitelt iskolai használatra, „Die konstante Buchhaltung“ című könyvet és több tabellás összeállitást a könyvvitel magyarázatára.

Fent említett első művében, a közgyakorlatban ismert egyszerű és kettős könyvvitelen kívül, még 18 különböző alapelveken nyugvó és különböző eljárásokat követő könyvviteli módszert ismertet. Mind-ezeket azonban részint az egyszerű, részint a kettős könyvvitel rendszerére vezeti vissza és csakis az általa feltalált *állandó könyvvitel* (Konstante Buchhaltung) minősíti a könyvvitel külön rendszerének.

Mint mult nyáron, ott való időzésemkor mondotta, célja éppenséggel nem az volt, hogy ő új könyvviteli rendszert találjon fel, hanem cantonjának könyvelését a szükségszerűség és theoria követelményeinek megfelelően addig változtatta, mig végre kialakult az a rendszer, a melyet állandó könyvvitelnek nevez.

Főtörekvése különösen arra irányult, hogy a kameralistikai könyvvitelnek azon sajátosságát, hogy ott előirányzás és teljesítés veendő tekintetbe, tehát a behajtandó pénzkövetelések és kifizetendő pénztartozások hátralékai mutatandók ki, kapcsolatba hozza a kettős könyvvitelnek kettős számadásából és az abban rejlő ellenőrzéséből származó előnyeivel.

Az állandó könyvvitel lényege rövid vonásokban következőkben áll:

1. Csak két lényeges könyv vezetetik: pénztár és napló.
2. A naplóban úgy a tartozik, mint a követel rovat mellett van egy ellenőrzési rovat.

3. A tételek könyvvelésénél nem alkotunk ellentételt, mindamellett kettős könyvvelést vezetünk, mert a napló összes „tartozik“ összegeivel szemben a passiv hátralékok „követel“ összegeit gondoljuk, a napló követel-összegeivel szemben pedig az activ hátralékok tartozik-tételeit. A pénztár tartozik-tételeivel szemben az activ hátralékok követel-tételeit, a pénztár követel-tételeivel szemben a passiv hátralékok tartozik-tételeit képzeljük. Az activ hátralékok és passiv hátralékok számláját csak zárlat készítésekor állítjuk fel.

A naplóban az ellenőrzési rovatba azon tételeknél, melyek a pénztár útján már kiegyenlítettek, a pénztárkönyvi tétel keltét írjuk, a mely tételeknek a naplóban ellentételük van, oda az ellenőrzési rovatba az összeget írjuk. A hátralékos tételek mellett üres marad a sor.

Hügli állandó könyvvitelének illusztrálására, úgy a Buchhaltungs-Systeme, mint a Konstante Buchhaltung című művében, áruüzleti példákat vett fel. Ezek pedig az említett módszer útján való könyvelésre nem alkalmasak, mert az áru számla javára való irás, a nélkül, hogy valakit, ha csak a Többek számláján is, meg ne terhelnénk, mint ő rendszere kedvéért tette, a gyakorlatban nem fordul elő.

Ha tehát az állandó könyvvitelt oly példában mutassam be, a hol pénztári behajtások és kifizetések képezik az üzletvitel lényegét, a következőben egy község néhány tételét vettem fel elkönyvelés czéljából:

1. Negyedévi adónak van előirányozva	20000 kor.
Ebből befolyik	15800 „
2. Előirnak és behajtanak késedelmi kamat fejében	200 „
Végrehajtási díj fejében	300 „
3. Tisztviselői fizetésnek van előirányozva	2400 „
Drágasági pótlék	500 „
4. Tisztviselőknek adó fejében lesz beszámítva	60 „

TARTOZIK.

Községi adó.

KÖVETEL.

		kor.	fil.	Ellenőrzés				kor.	fil.	Ellenőrzés	
						1899.					
						jan. 1.					
						márc. 31.					
	Összes előírás	20500	—					20000	—	márc. 1.	
		20500	—					200	—	márc. 31.	
								300	—	márc. 31.	
								20500	—		

Tisztviselők számlája.

		kor.	fil.	Ellenőrzés				kor.	fil.	Ellenőrzés	
1899.											
jan. 1.	Előirányzat	2400	—	márc. 1.							
				60							
márc. 1.	Drágas. pótlék	500	—	márc. 1.		márc. 31.	Összes előírás	2900	—		
		2900	—					2900	—		

Pénztár számla.

		kor.	fil.			kor.	fil.
1899.				1899.			
márc. 1.	Községi adó	15800	—	márc. 1.	Tisztviselők fizetése	2340	—
				" "	Tisztviselők drága-	500	—
				" 31.	sági pótléka	12960	—
		15800	—		Készpénzkészlet		
						15800	—
	Készpénzkészlet	12960	—				

Activ hátrálékok :

Községi adó követel pénzrovatának összege ..... 20500.—
 (A midőn több számla van, az összes követel rovatokat kell összegezni.)
 Levonva az ellenőrzési rovatban levő számok összegét ..... 60.—
 Levonva a pénztár tartozik oldalán levő számok összegét ..... 16300.— 16360.—
 kor. 4140.—

Ezen összegnek egyezni kell az összes vezetett számlákon egyenkint kimutatott activ hátrálékok összegével.

A mi példánkban, a községi adószámlán, az ellenőrzési rovatban látjuk, hogy a késedelmi kamat és a végrehajtási díjak belettek hajtvva, az előirányzatból 60 kor. elszámoltatott, az így maradt . . . . . 19940 koronából
 kifizettetett . . . . . 15800 kor.
 A hátrálék . . . . . 4140 kor.

Passiv hátrálékok :

Tisztviselők számlája tartozik	2900.—	
Ellenőrzés		60.—
Pénztár követel	2900.—	2840.—
		<hr/>

Az évi zárlat elkészítése előtt Hügli megállapítja a veszteséget és nyereséget azon számlákon, a hol ilyenek előfordulhatnak, be is állítja azokat ugy a megfelelő számlákba, mint az eredmény számlákba.

A mérlegtáblázatban külön csoportosítja a vagyonalkatrész, külön a tiszta vagyon számlákat és nyilvántaló, hogy ezek egyenlő eredményeket mutatnak ki.

A tételek előrevezetésénél a számlák pénzrovataiba és a pénztárkönyvbe előrevezetett tételekből, valamint a kimutatott hátrálékokról meg kell alkotni az ellenőrzési rovatba előrevezetendő összeget is.

Az állandó könyvvitel szerint vezetik a könyveket a Hügli vezetése alatt álló Bern-canton számvevőségénél, valamint az ugyancsak Bernben székelő Jura-Simplon vasut üzletvezetőségénél. Mennyiben fog az azon czélra való tekintettel, melynek szolgálatába szegődött, beválni, azt eldönteni a jövő feladata. Itt a hely szüke miatt az állandó könyvvitelnek csak főbb vonásait mutathattam be, azonban alaposabban vele foglalkozni, ha csak elméleti szempontból is, mindenesetre érdemes.

Kemény Ignác.

II.

Iskolánk új épülete.

Intézetünk a jövő iskolai évet az elmúlt polgári év őszen megkezdett, ma már majdnem teljesen kész épületében kezdi meg. (Lásd I. melléklet). Az épület az Opitz- és Fácán-utczák meghosszabbítása, az Árpád-ut és a Vásártér-szer által határolt telektömb közepét foglalja el, 30·4 m. hosszú homlokzattal. Az épület telke észak-déli irányban 40 m., kelet-nyugoti irányban pedig 46 m. hosszú.

Az iskola homlokzata a Fácán-utczára, illetőleg keletnek néz.

Az épület terveit *Odor* István városi főmérnök készítette szakavatott kézzel, a kivitel pedig *Schlichter* Lajos építész lelkiismeretes munkáját dicséri.

Az épületnek három udvarszárnya van (Lásd II. melléklet); a középső szárnyban van a II. emeletig vezető lépcső, az északi-ban a tornaterem, az áruismereti szertár és az ifjusági könyvtár, a déli szárnyban a más szükséges mellékhelyiségek.

Az építkezés költségeit 30,000 frtig (I. tavalyi Értesítőnk) a közadakozás róttá össze, a többi részét pedig, a kulturalis czélok iránt való áldozatkészséggel, Győr szab. kir. város viseli. Az építkezés költségeit ma még teljes praecizitással nem lehet megállapítani, de annyit már ma is lehet tudni, hogy a város törvényhatósági bizottsága által megajánlott összeg nem lesz teljesen kimerítve. Az épület értéke 140,000 koronára tehető.

Vele szemben fog állani az építendő pénzügyi palota, s hir szerint közelében lesz a Keresk. és Iparkamara, továbbá a Szigetközi Ármentesítő Társulat palotája.

Az új felső kereskedelmi iskola telke 1840 m² és ebből maga az épület 377·1 m² területen áll.

Az alagsort az iskolaszolga lakása és a pinczehelyiségek foglalják el.

Az épület földszintjén, mely az utcza szintájától 2·0 m. magasságban van, lesz a 21·6 m² alapterületű igazgatói iroda, az

51·27 m² tanári tanácskozási terem és a lemélyített tornaterem, melynek magassága 5·3 m., alapterülete pedig 101·4 m².

Az első emeleten három tágas tanterem van, melyeknek mindegyike 58·6 m² alapterületű és 4·10 m² magas, — 40 tanulóval számítva, — egy-egy tanulónak 6·08 m³ levegőt ad. A tantermek kívülről fűlő kályhákka, megfelelő szellőztetőkkel vannak ellátva és három-három 103/210 cm. méretű ablakon át kapják a világosságot.

Az első emeleten van még az ifjusági könyvtári helyiség is, melynek alapterülete 31·01 m². A második emeleten vannak a fizikai és a vegytani előadó termek és a szertári helyiségek.

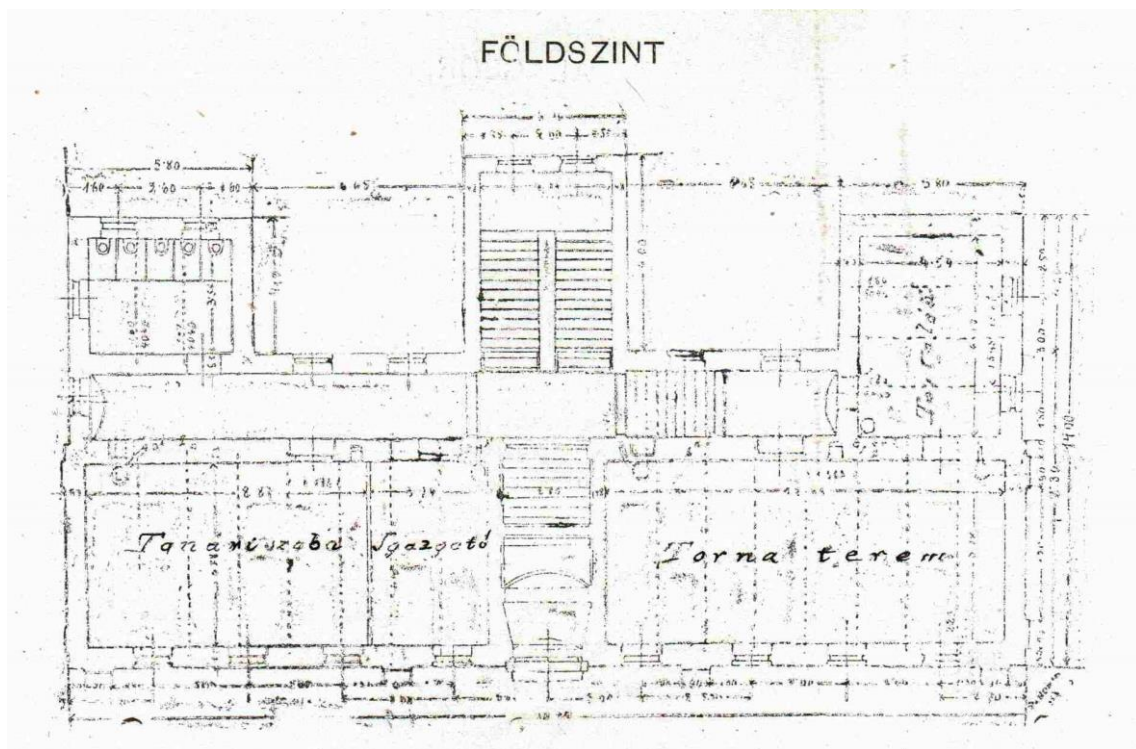
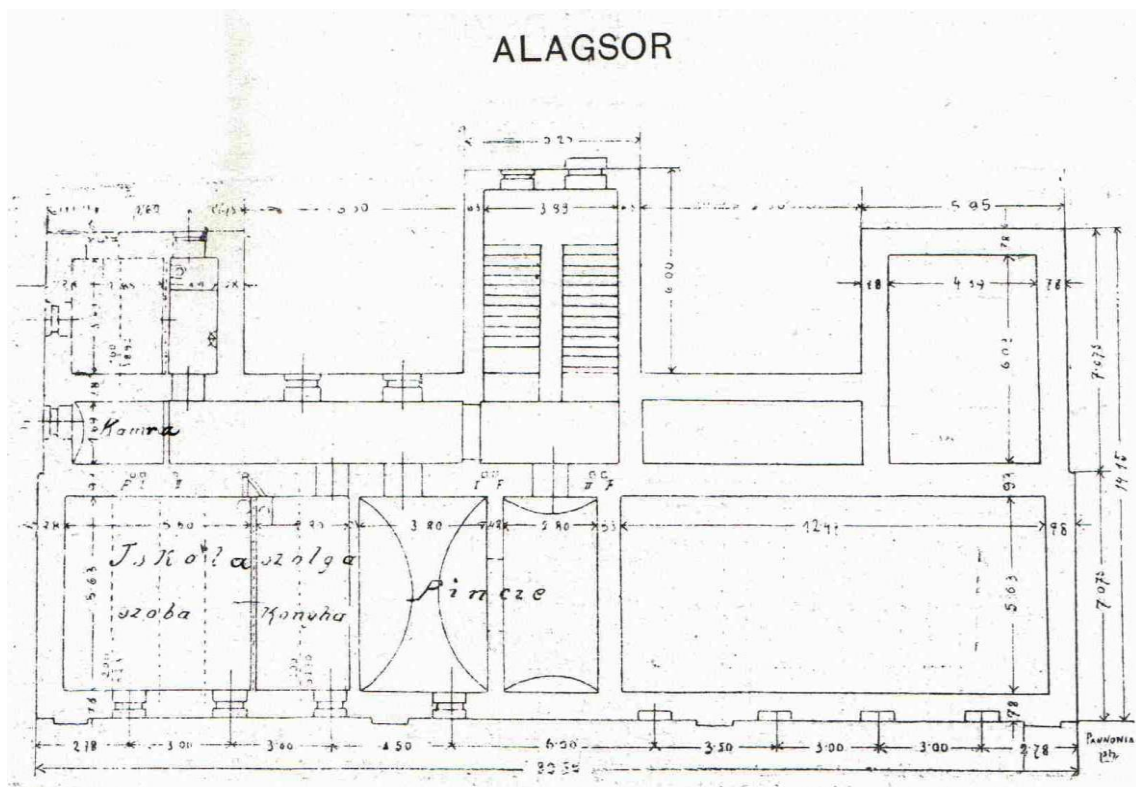
A fizikai előadó 58·44 m², a vegytani pedig 58·74 m² alapterületű; itt van még három laboratórium helyiség (19·2 m², 19·5 m², 18·84 m²) és az áruismereti szertár (31·02 m²). A folyosók a földszinten 2 m., az első és második emeleten 2·21 m. szélesek.

Az épület mindenben az iskolai higiénia követelményei szerint épült és úgy van tervezve, hogy a szükség szerint hozzáépítéssel kibővíthető.

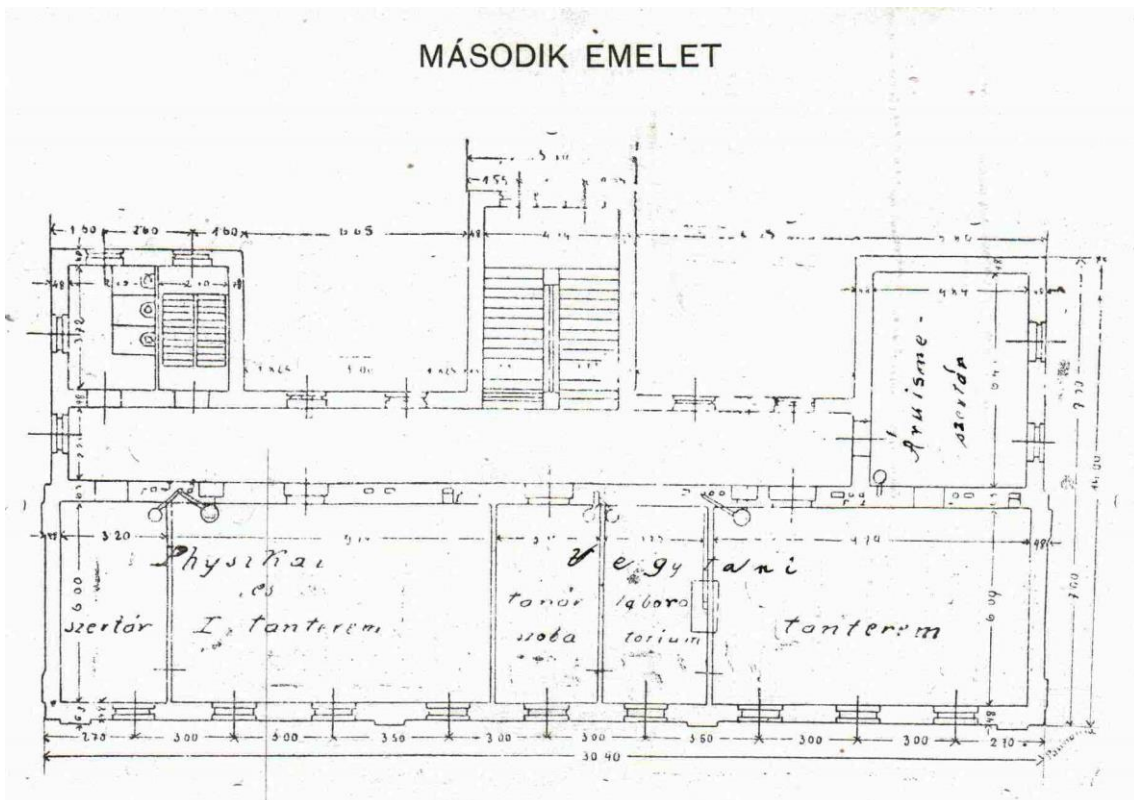
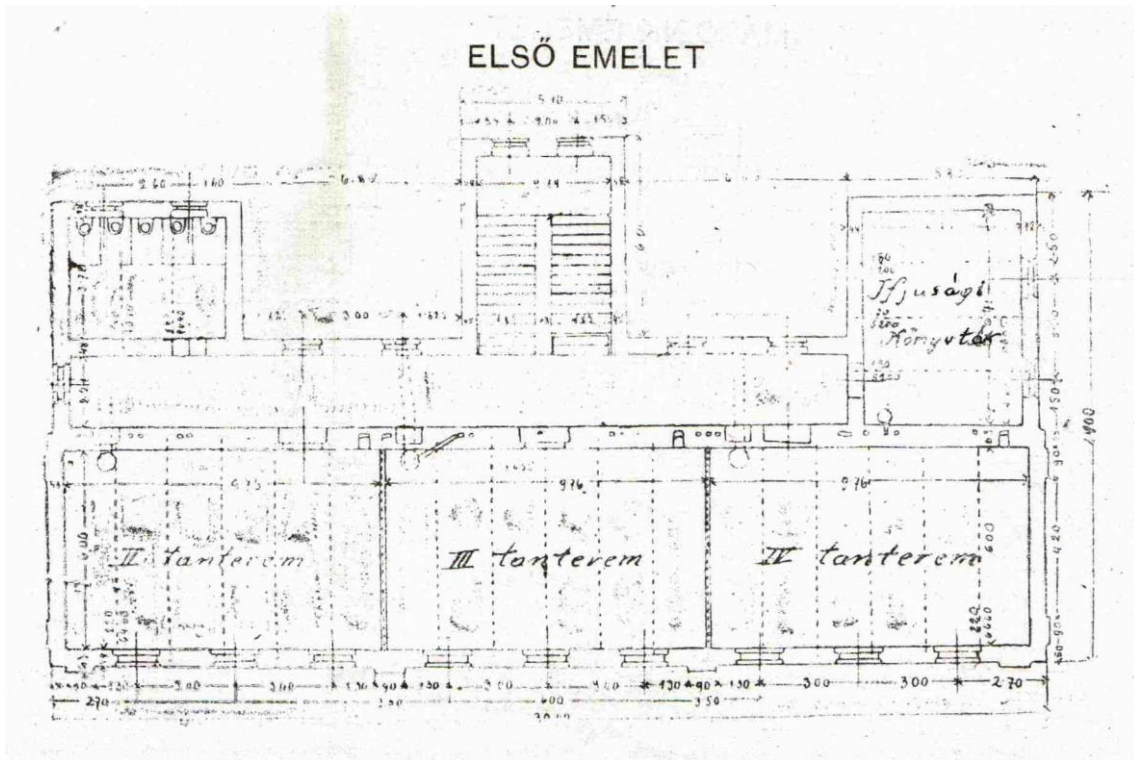
Előzetesen azonban elég helyet ad intézetünknek; mert az esetleg felállítandó minta-iroda el lesz helyezhető a tanári tanácskozási tervezett földszinti helyiségben, vagy egy első emeleti tanteremben, az alsó osztály pedig állandó tantermeül a fizikai előadót foglalhatja el.

A tornaterem is azzal a számítással épült, hogy tanteremmé legyen átalakítható és ebben az esetben külön tornahelyiséget építenénk az udvaron.

Fölösleges talán megemlítenünk, hogy az épületben vízvezeték szolgáltatja a vizet, világító gáz a világosságot, a világító technika legújabb szerkezetű lámpáiból.

III.

Igazgatói jelentés az 1898—99. iskolai évről.

Általános viszonyok. A lefolyt iskolai év tevékenysége mindenben arra irányult, hogy az intézet alapjait mentül szélesebben rakjuk le. Erre való törekvéseink sikerrel is jártak, mert az összes illetékes tényezők jóakarásával volt szerencsénk találkozni.

Itt első sorban kell megemlítennünk a Vallás és Közoktatásügyi m. kir. Minister urnak 1898. július 5-én 30897. sz. a. kelt magas rendeletét, mely intézetünket a végleges nyilvánosság jogával ruházta fel.

Ezen rendelet nyomán a Kereskedelemügyi m. kir. Minister ur, 1898. aug. 26-án, 55890. sz. a. kelt rendeletével, megadta intézetünknek a portomentes postai szállítás kedvezményét.

Hálás szívvvel említjük meg dr. Wlassics Gyula ő Nagyméltóságának az anyagiakban való hathatós támogatását is, mert iskolánkról az állami költségvetésben 3000 frt segélylyel gondoskodott.

Hálánk hasonló értelemben nyilatkozik meg a győri Keresk. és Iparkamara iránt is, mely állandó évi segélyként a folyó iskolai évben is 1000 frttal járult hozzá intézetünk fentartásának költségeihez.

De ezzel szemben Győr szab. kir. város is nemes áldozatkészséggel mozdította elő az intézet fejlődését, emelvén annak egy szemnek tetsző, tervezése és belső berendezése szerint mindenkép czélszerű épületet (lásd I. mellékletet).

Hogy pedig az intézet viszonyai mindenkép rendezettek legyenek, városunk törvényhatósági bizottsága, 1899. febr. 23-án tartott közgyűlésében 39. sz. a. hozott határozatával, két rendes tanári állás betöltésére adott a Gondnokságnak felhatalmazást.

A Gondnokság ennek nyomán kiírta a pályázatot és a jelentkezett 8 komolyan számbavehető, kellően képesített pályázó közül, 1898. április 29-én tartott ülésében, megválasztotta a magyar és

német nyelvi tanszékre *Kárpáti Manó* felső keresk. iskolákra képesített nagykanizsai felső keresk. isk. r. tanárt, a mennyiség-tani tanszékre pedig *Vidor Salamon* közép- és felső keresk. iskolákra képesített pécsi áll. főreáliskolai rendes tanárt.

Örömmel említjük itt meg a szegedi felső keresk. iskola látogatását is, melynek 4 tanára és 54 tanulója, a husvét-i szünidő alatt, meglátogatták városunkat, hogy annak fejlett ipari életét tanulmányozhassák.

Sajna, hogy a rossz idő egy napra tervezett itt való tartózkodásukat nem engedte kellően kihasználni és így csakis a Szesz- és a Waggon-gyárat tekinthették meg.

A szegediek városunk vendégei voltak és hisszük, hogy ép oly kellemes emlékekkel távoztak Győrből, mint a milyen kellemesen gondolunk mi vissza az együtt töltött rövid időre.

A mi pedig az elmúlt iskolai év munkáját illeti, úgy azt röviden azzal jellemezhetjük, hogy minden a rendes mederben folyt le. A tanítást se hosszabb helyettesítések, se más zavaró körülmények nem akasztották meg.

Az intézet elhelyezése is sokkal megfelelőbb volt, mint az előző évben, mert a régi városháza két osztálynak elég tágas és kényelmes otthont nyújtott.

Az iskolai év megnyitása. A tanulók szabályszerű felvétele szeptember három első napján, a javítóvizsgálatok pedig szeptember elsején lettek megtartva. A megnyitó ünnepély szept. 4-én volt. A tanítást szept. 5-én kezdtük.

A tanítás és fegyelmezés. Munkánk számokban kifejezhető eredményéről a statisztikai kimutatás (lásd 61. lapon) ad felvilágosítást. A tanítás és a tanulás eredményét rendes havi ellenőrző tanácskozásaink jegyzőkönyvei átlag véve kielégítőnek jellemzik. Különösen is kiemelhetjük, hogy a tanulók elég törekvéssel láttak hozzá a szakiskola komoly, sok igyekezetet kívánó munkájához és felfogásukban, munkásságukban mind jobban hozzá simulnak az iskola irányához és átértik a gyakorlati életre előkészítő studiumok követelményeit.

A fegyelmi állapotokról is meglelégedéssel szólnak jegyzőkönyvi megállapodásaink. Komolyabb színezetű fegyelmi eljárásra kétszer volt a testületnek oka, s mind a két esetben az illetők csendes eltávolítását határozta el a tanári szék.

Egészségi állapot. Tanulóink egészségi állapota elég jó volt és csakis két súlyosabb betegségi eset fordult elő. Járványos betegség nem lépett föl.

Rendkívüli tárgyak. Ilyen volt kötelező jelleggel a torna és fakultatív jelleggel a gyorsírás. A gyorsírásra 47 tanuló jelentkezett, a testgyakorlást és játékot pedig, az orvosi rendeletre felmentett tanulókon kívül, (lásd 53. lapon) valamennyi növendék rendszeresen gyakorolta. A jövő iskolai évben a rendkívüli tárgyak közül meg akarjuk honosítani a tanítható keleti nyelveket, a gépirásban való jártasságot és az éneket.

Könyvtárak, szertárak. A szertárak- és könyvtárakra való tekintettel az idén is csak a legszükségesebb beszerzésekre szorítottunk, a végleges felszerelést saját otthonunk elfoglalásának idejére hagytuk.

Ennek daczára elég jelentékeny összeget fordítottunk erre a célra.

A tanári könyvtár az elmúlt iskolai évben 63, az ifjusági könyvtár pedig 49 munkával gyarapodott.

A földrajzi szertár szükségleteiről 10 új térképpel lett gondoskodva.

A vegytani szertár gyarapodott 434 eszközzel és 108 szerrel. A felszerelésre fordított összeg 1213⁷⁰ frtra rug.

Az iskola végleges felszerelése a jövő évben fog megtörténni, alkalmazkodással az új épülethez és a modern tanítás követelményeihez.

Iskolai ünnepélyek. E czimen az a mélységes hazafiui fájdalom is kikérte részét tőlünk, melylyel eltöltött annak megrendítő hire, hogy felséges királynénk orgyilkosság áldozata lett. A tanári testület 1898. szept. 12-én tartott ülésében határozott a gyászünnepegre nézve, kimondván, hogy a tanuló ifjuság és vele együtt a tanári kar, részt vesz az egyes hitfelekezetek által tartandó gyászistentiszteleten, 1898. szeptember 19-én pedig fájdalmának kifejezésére gyászünnepeget tart, melyet e jelentés szerkesztője nyitott meg, kegyeletos megemlékezéssel a nagy halottra, majd *dr. Nógrádi Jenő* intézeti tanár egy alkalomszerű beszédben, történelmi reflexiok kapcsán méltatta a magyarokat ért veszteség súlyát, végül pedig *Meller Ignác* középső oszt. tanuló elszavalta *Szávay Gyulának* erre az alkalomra irt szép költeményét. Említett tanácskozásán elhatározta a testület azt is, hogy az ifjuság és tanári kar, gyászának kifejezéséül és mint osztályosa a nemzet gyászának, egy hónapig fekete karszalagot visel és ugyanannyi időre kitüzi az iskola épületére a fekete zászlót.

Ezek voltak gyászunk külsőségei, de lelkünkben, mely mér-

hetlen veszteségünk felett megnyugodni nem tud, még mindig sajog a fájdalom.

A nemzeti érzés ápolására 1898. márcz. 15-én és április 11-én ültünk hazafias ünnepet. A márczius 15-iki ünnepet tisztán az ifjuság szereplése töltötte be. *Wolf Izsó* középső osztályu tanuló mondta az ünnepi beszédet, *Fábián Sándor* és *Meller Ignác* középső osztályu tanulók pedig alkalmi költeményeket szavaltak. Ekkor működött először az ifjusági énekkar is, melyet erre az alkalomra szervezett és tanított be *Szántó A.* főkántor ur. Önzetlen fáradozását e helyen is őszintén köszönjük.

Február 6-án Kisfaludy Károly szobrát koszoruzta meg az ifjuság, és sikerült ünnepi beszéddel méltatta a nagy költő életét és érdemeit *Fábián Sándor* középső oszt. tanuló.

Hasonló czéllal gyültünk Kisfaludy Károly szobra előtt össze márczius 24-én, midőn a szegedi felső kereskedelmi iskolának itt időző tanárai és ifjusága rótták le a kegyelet adóját megyénk nagy szülőtte iránt, megkoszoruzván annak érczalakját.

Ő Felsége koronázási napján, június 8-án is ünnepre gyültünk össze és hálánk elévülhetlen érzetével fohászkodtunk a Mindenhathóhoz, hogy óvja és védje ősz királyunk felkent személyét. Ezen ünnepünk programját *dr. Nógrádi Jenő* int. r. tanárnak alkalmoszerű beszédje és az ifjuság szavalatai töltötték be.

A Gondnokság, ugy az igazgató jelentéseiből, mint személyes tapasztalatai alapján is, tudomást szerzett az iskola működéséről. Tagjai többször felkeresték az intézetet és meghallgatták a tanítást.

A tandij mentességre nézve a Gondnokság 1898. decz. 2-án tartott ülésében intézkedett. A tandij-mentesség adományozásának joga a budapesti Ipar- és Kereskedelmi Bank által adott 160 frtra, nemkülönben az Osztrák-Magyar Bank 4000 kor. alapítványainak kamataira nézve a Keresk. és Iparkamarát illette meg. A Keresk. és Iparkamara ezen jogát ugy gyakorolta, hogy

Diamant Rezső és

Sternberg József középső osztályu tanulókat egész,

Kurczmann János középső oszt. és

Szagmeister János alsó osztályu tanulókat pedig fél tandij-mentességben részesítette.

A győri I. Takarékpénztár, az őt megillető két tandijmentes hely adományozásának jogával élve,

Salczer Ignác középső és

Ofner Rezső alsó osztályu tanulókat mentette fel a tandij alól.

A Gondnokság pedig említett gyűlésében
Rosenberg József alsó osztályu tanulót az egész,
Gömbös Sándor alsó oszt. tanulót pedig a féltandij fizetése
 alól mentette fel.

Különben pedig a Gondnokság, a folyó ügyeken kívül, az iskola administrationalis teendőire nézve hozott fontos határozatokat és az új épület érdekében fejtett ki jelentős tevékenységet.

Adományok. Az említett állami és keresk. és iparkamarai segélyen kívül a *Magyar Ipar- és Kereskedelmi Bank* nagylelkű adományáról kell megemlékeznünk, melylyel az idén is lehetségessé tette, hogy két szegény sorsu tanuló fel lett mentve a tandij fizetésének kötelezettsége alól.

Köszönettel említjük meg megyés püspökünk, *dr. Zalka János* ő Nagyméltóságának azon elhatározását, hogy intézetünk tanulóinak az általa alapított tápintézetet megnyitotta.

Az idén tanulóink közül négyen részesültek annak áldásaiban.

Az *Orsz. Statisztikai Hivatal* kiadványaiból 14 kötetet küldött az intézetnek.

A *Lampel-czég* 5 kötet jutalmazásra szánt könyvet volt szives felajánlani.

Főt. Szabó Ferencz, nagybecskereki plébános ur, a kiadásában megjelent és általa fordított *dr. Weisz J. Világtörténet* című nagy munkának 7 kötetével ajándékozta meg az ifjusági könyvtárt.

Ezen kívül magukat megnevezni nem akaró adakozók 20'32 forintot juttattak az igazgatósághoz szegény tanulók istápolására. *Kuffler Benő*, *Weisz Oszkár*, *Karácsonyi Tivadar* és *Neumann Rezső* intézeti tanulók fizikai eszközöket, ásványokat, illetőleg könyvet adtak az intézetnek.

Fogadják érte köszönetünket!

A tanári kar irodalmi munkásságára nézve megemlítjük, hogy *Kemény Ignác* intézeti rendes tanár az állandó könyvvitelről írt egy hosszabb tanulmányt és napilapokban közérdekű cikkeket, hasonló értelemben működött *dr. Nógrádi Jenő* int. r. tanár is. *Matavovszky Béla* igazgatónak sajtó alatt van *Áruismeret* című munkája.

Az évváró vizsgálatok és az iskolai év befejezése. A vizsgálatok június 17-én kezdődtek és június 26-án lettek befejezve.

A vizsgálatok a következő sorrendben lettek megtartva :

Junius 17. D. e.	9—10. Alsó o.	}	Vallástan
	10—11. Középső o.		
„ 19. D. e.	8—10. Középső o.	}	Magyar nyelv Keresk. számtan
	10—12. Középső o.		
	D. u. 3—5. Alsó o.	}	Torna és játék.
	Középső o.		
„ 20. D. e.	8—10. Alsó o.	}	Francia nyelv. Keresk. ismeretek.
	10—12. Alsó o.		
	D. u. 3—5. Középső o.		Német nyelv.
„ 21. D. e.	8—10. Középső o.	}	Történet. Keresk. levelezés.
	10—12. Középső o.		
	D. u. 3—5. Alsó o.		Földrajz.
„ 22. D. e.	8—10. Alsó o.	}	Keresk. levelezés. „ számtan.
	10—12. Alsó o.		
	D. u. 3—5. Középső o.		Jogismeretek.
„ 23. D. e.	8—10. Középső o.	}	Francia nyelv. Mennyiségtan.
	10—12. Középső o.		
	D. u. 3—5. Alsó o.		Német nyelv.
„ 24. D. e.	8—10. Alsó o.	}	Természettan. Magyar nyelv.
	10—12. Alsó o.		
	D. u. 3—5. Középső o.		Közgazd. ismeretek.
	Alsó o.		Mennyiségtan.
„ 26. D. e.	8—10. Középső o.	}	Földrajz. Vegyten és Áruism.
	10—12. Középső o.		
	D. u. 3—5. Alsó o.		Történet.

Vizsgálatainkon élénk érdeklődéssel vettek részt a Gondnokságnak képviselői és az érdeklődő közönség.

Az évvizgató ünnepélyt június 28-án tartottuk meg és aznap bocsátottuk szünidei pihenőre az ifjuságot.

Tornaverseny. Intézetünk ifjusága *dr. Vajda Emil* tornatanár vezetése mellett, június hó 19-én tartá meg tornaversenyét. A tornaverseny a következő sorrendben folyt le: Kivonulás kettős rendekben. Fölvonulás és ellenvonulás. 8-as oszlop fölállítás. Szabad gyakorlatok. Futás 150—200 m. sikverseny. Szertornázás: nyújtón és korláton, kötélmászás, bakk- és lóugrás, magas- és távolugrás, súlydobás. Végül játék.

A verseny folyamán kitüntek: Futásban (200 m.) Salczer

Ign., Szagmeiszter J., Brenner M., Vogel V., Hacker J., Kaufmann K. Lamos Z. (korlát). Kurczmann J. és Karácsonyi T. (nyújtó). Salczer Ign. és Brenner M. (mászókötel). Neumann R., Stern J., Relle M. és Wieser B. (ló- és bakkugrás). Offner J., Gömbös S., Temesváry Ö. (magas ugrás). Lohner F. (sulydobás). *Dicséretet nyertek*: Dóczy Z., Puntigam J., Hajdu D., Áldor K., Winter M. és Kohn J.

Esti szaktanfolyam. Meg kell még emlékeznünk a tanári testület azon kezdeményezéseiről is, hogy a felnőtteknek módot kívánt adni arra, hogy a kereskedelmi ismeretekben magukat tovább képezhessék, illetőleg ismereteiket kiegészíthessék.

A Gondnokság is örömmel üdvözölte a testület ezen vállalkozását és így 1898. október 15-én megnyitottuk az esti szaktanfolyamot.

A tanfolyam tárgyai a keresk. számtan, a könyvvitel, a keresk. levelezés, az irodai munkálatok és a keresk. ismeretek voltak.

A keresk. számtant e jelentés szerkesztője, a többi tárgyakat pedig *Kemény Ignác*z int. rendes tanár tanította.

A tanítási idő hétfőn, szerdán és pénteken este 8—10-ig esett.

A tanfolyamra 17-en iratkoztak be, de ezek közül elmaradtak 7-en, úgy hogy azt 10-en fejezték be.

A beiratkozottak a helybeli iparvállalatok és nagykereskedő üzögek irodáiban vannak alkalmazva és a velők elért siker arra buzdítja a tanári kart, hogy ezen tanfolyamot, ha a viszonyok úgy engedik, állandósítsa.

A tanfolyamot végezték :

- Bing Ödön,
- Diamant Lipót,
- Hermann Sándor,
- Kiss József,
- 5 Kohlmann Ármin,
- Kolbe Nándor,
- Schiller Benő,
- Stern Frigyes,
- Szarvas Dávid,
- 10 Singer József.

IV.

A győri önálló felső kereskedelmi iskola szervezetének ismertetése.

Az iskola czime: „Győr szab. kir. város Felső Kereskedelmi Iskolája.“

A czimre vonatkozólag szolgáljon tájékoztatásul, hogy a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Minister ur ő Nagyméltóságának 1895. aug. 20-án 44001. sz. a. kelt rendeletével kiadott „Felső Keresk. Iskolák Szervezete“ nem ismer keresk. akadémiát, hanem egységes néven felső kereskedelmi iskolának nevezi ezen intézeteket. Néhány iskola, autonomiájára való támaszkodással, még az említett szervezet megjelenése után is használja az „akadémia“ czimet, bár a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Ministerium, 1898. május 15-én 21585. sz. a. kiadott elhatározásával, eltiltotta e czimnek a bizonyítványokban való használatát és ezzel valószínűleg elejét vette az egyrangú iskolák névbeli különbségének.

Az iskola jellege. A győri önálló felső kereskedelmi iskola teljesen egyenlő rangú a volt, vagy magukat még most is akadémiáknak nevező intézetekkel; ezen iskolák összes jogainak letéteményese és mint ilyen teljesen és kizárólag a keresk. szakoktatás szolgálatában áll.

Az iskola czélja. A győri felső kereskedelmi iskola a kereskedés különböző ágaira képezi ki tanítványait, de a nyújtandó szakismeretek mellett tekintettel van az általános műveltségre is. Növendékeit első sorban arra képzi, hogy az iskolából közvetlenül a gyakorlati életbe lépven, vagy mint önálló kereskedők, vagy pedig mint a kereskedés szellemi részét intéző közegek találjanak alkalmazást. Különösen pedig előkészít a kereskedelem gyakorlati és irodai teendőinek végzésére, tekintet nélkül a kereskedelem irányára; képezi tehát a bankok és pénzüzetek hivatalnokait, az ipari és közlekedési vállalatoknál a kereskedelmi teendőket ellátó tisztviselőket.

Az intézet végzett növendékei tovább folytathatják tanulmányaikat a keleti kereskedelmi tanfolyamon, a keresk. főiskolán, a gazdasági főiskolákon és a közlekedési szolgálatra képesítő tanfolyamokon.

A kereskedelmi életpályán kívül, az 1883. évi a tisztviselők minősítéséről szóló I. t.-cz. értelmében jövőt biztosít az iskola elvégzése:

- a) A postaszaknál, a postatiszti és főtiszti állásokban.
- b) A pénztári szaknál, a központi állampénztári és adóhivatali tisztviselőségre, a köztörvényhatósági pénztárnoki és ellenőri hivatalra.
- c) A dohány-egyedáruságból folyó kezelési hivatalokra, nemkülönben a telekkönyvvezetői állásokra.
- d) A m. kir. zálogházak igazgatói, ellenőri, könyvvezetői, pénztárosi és számtiszti állásaira.
- e) Ha az iskolát végzett tanulók léteszik még az államszámvitel-tani vizsgálatot, mire a kinevezésétől számított két évi időt kapnak, ugy alkalmazhatók, mint főszámvevőségi és ellenőrző hivatalnokok a miniszteriumoknál, a megyéknél, a törvényhatósági joggal felruházott városoknál, pénzügyigazgatóságoknál, illetékkivetési hivataloknál, az állami jószágigazgatóságnál stb.
- f) A megfelelő egyetemi tanulmányok elvégzése után a keresk. szaktanári pályára is léphetnek.

A győri felső keresk. iskola végzett tanulói, mint egy éves önkéntesek szolgálhatják le katonakötelezettségük idejét.

Tanulók. Az intézet tanulói rendesek és magántanulók lehetnek.

Rendes tanulókul azok vehetők fel, kik a gymnasium, reál- vagy polgári iskola négy alsó osztályát (a latin nyelvtől eltekintve) sikerrel végezték. Magántanulóktól is hasonló előképzettség kívánatik, kimutatásával annak, hogy az épen lefolyt évet hol s mily tanulmányozással töltötték.

Dijak. A rendes és a magántanulók egyaránt 80 frt tandíjat, 5 frt beiratási díjat, 3 frt nyugdíj-járulékot, 2 frt ifjusági könyvtári illetéket és 50 kr. Értesítőért járó díjat fizetnek évenként. A tandíj előleges félévi részletekben fizetendő; különösen méltánylandó esetekben az igazgató a tandíjnak kisebb részletekben való fizetését is megengedheti. A magántanulók 40 frt vizsgálati díjat fizetnek; a rendes tanulók osztály-, pót- és javítóvizsgálataiért nem jár díj.

Felvétel és a tanítási idő. Az iskolai év mindig szeptember 1-én kezdődik s a következő évi június végeig tart. A tanulók szabályszerű beírása július és szeptember három első napján tör-

ténik. Ezen időn tul, a késedelem okait kellően igazoló tanulókat, 8 napon belül az igazgató veszi fel. A még később jelentkező tanulók felvételét, az igazgatóság útján benyújtott folyamodás alapján, az iskolai év két első hónapjában a főigazgató, azontúl pedig a Vallás- és Közokt. m. kir. Minister engedheti meg.

Az iskolai év három időszakra oszlik. Az első időszak szeptember 1-től deczember 1-ig, a második deczember 1-től márczius 1-ig, a harmadik pedig márczius 1-től az iskolai év végeig tart. Az első és második harmad végén értesítőt kapnak a tanulók, időközben pedig a rendes havi ellenőrző tanácskozások nyomán lesznek a szülők vagy helyetteseik a tanulók magaviseletéről és szorgalmáról tudósítva.

Az iskolaév végén nyilvános vizsgálaton számol be az intézet a tanulók haladásáról és bizonyítvánnyal tanúsítja az illető osztály elvégzését.

A felső osztály, illetőleg az iskola hároméves tanfolyamának elvégzése után, a vallás- és közoktatásügyi, továbbá a kereskedelemügyi m. kir. miniszterek kiküldött biztosai előtt tartott nyilvános záró (érettségi) vizsgálaton tanúsítják az intézet növendékei megfelelő készültségöket, és e vizsgálat alapján kiállított bizonyítvány jogosítja fel őket azon előnyök élvezetére, melyeket az iskola elvégzése nyújt.

Felügyelet. Az intézet „A Győrvárosi Felső Kereskedelmi Iskolai Gondnokság“ felügyelete és vezetése alatt áll, mely Gondnokságnak elnöke Győr szab. kir. város mindenkori polgármestere, tagjai pedig a városi törvényhatósági bizottság négy, a győri Keresk. és Iparkamara három, a Győri I-ső Takarékpénztár egy kiküldöttje és az intézet igazgatója.

„A Gondnokság intézkedik a felső kereskedelmi iskola összes szellemi és anyagi ügyeiben, a m. kir. kormány felügyeleti jogainak épségbentartása mellett és a törvényhatósági bizottság felügyelete alatt, melynek eljárásáról és az intézet életéről minden év augusztus havában jelentést tesz.

Ebből kifolyólag a Gondnokság :

a) Választja a felső kereskedelmi iskolához és a kereskedő tanoncz-iskolához az igazgatót és a tanárokat, a közgyűlés által megállapított számban és díjazással, és alkalmazza a szükséges tanerőket.

b) Minden év ápril havában megállapítja az intézetnek az igazgató által javaslatkép előterjesztett jövő évi költségvetését s azt a

törvényhatósági bizottság közgyűléséhez helybenhagyás végett be-
terjeszti.

c) Megállapítja a felszerelés, tandíjak és minden az ifjuságtól
szedhető egyéb díjak összegét, fizetési módját és idejét ; tandíjmen-
tességet engedélyez.

d) Adományozza, ha az alapító másképp nem intézkedik, az
intézetnél netán alapítandó ösztöndíjakat.

e) Megállapítja a helyi tantervet a vonatkozólag kiadott mi-
niszteri intézkedések keretén belül.

f) Felügyel az intézet belső életére ; figyelemmel kíséri a ta-
nulmányi és a fegyelmi viszonyokat ; e célból az intézetet tagjai
által látogatattja s megteszi a szükséges intézkedéseket.“

V.

Az 1898—99. iskolai évben elvégzett tananyag.

Általános tárgyak.

Vallástan. — Alsó és középső osztály. — Hetenkint 1—1 óra.

Az egyes hitfelekezetek tanterve szerint előírt anyag.

Magyar nyelv. — Alsó osztály. — Hetenként 4 óra.

Tankönyv: Balassa J. Magyar Olvasókönyv, I. rész. — Tanár: dr. Nógrádi Jenő.

a) Olvasmányok: A vaskapu. Ifj. Wesselényi Miklós képe. Az utazók. Szondi halála. Zrinyi Miklós összeesküvése és halála. Mikes Kelemen törökországi leveleiből. Szondi két apródja. Parainesis. A tehetetlenség törvénye. Magyarországnak nincs kereskedése. Védelem P. J. számára. Beszéd a magyar nyelv ügyében. Széchenyi István gróf beszéde a Dunaszabályozásról. Petőfi levele Aranyhoz. — Költői olvasmányok.

b) Ezen olvasmányok alapján az alak-, mondat-, szóképzés, a verstan ismétlése és a prózai írásművek ismertetése 1. *Leírás.* Tárgy- és állatrajz, tájrajz, utleírás, személyrajz, jellemrajz és néprajzi leírás. 2. *Elbeszélés.* Tanítómesé, parabola, népmese, gyermekmese. Mesegyűjtők. A történetírás. Maradványok, emlékek és kutfők. A történetírás segédtudományai: földrajz, nyelvtudomány, paleographia, archeologia. A tört. bírálat. Elrendezés. A történetírás műfajai: mondák, évkönyvek, krónikák. Az újabbkori történet. A magy. tört. irodalom rövid ismertetése. 3. *Értekezés.* Az írásmű tárgya, anyaga, szerkesztése, vázlata. Az értekezés főrészei. A syllogismus, dilemma, inductio, argumentum ad hominem, sophisma. Belső és külső érvek. Nem és faj. A fölosztás. A definitio. Az értekező próza fajtái. Az értekezés formái. 4. *A szónoki próza.* A beszéd

részei : 1. bevezetés, 2. tétel, 3. elbeszélés, 4. bizonyítás, 5. cáfolás, 6. befejezés. A beszéd fajtái. A beszéd stílusa. A magy. politikai szónoklat története. 5. *A levél.*

c) *Gyakorlatok* : Mi a különbség próza és költészet között? Az ősz leírása. Mikes leveleiről. A magy. történetírásról. A Parainesis tartalma. A karácsony leírása. Magyarország földrajzi fekvése a keresk. szempontjából. Az értekezésről. A syllogismus. Az elbeszélés Kölcsey védőbeszédében. Széchenyi István beszédének felosztása. A tavasz leírása. Április 11-ének jelentősége. Kereskedelmünk az Árpád-házi királyok korában. A szónoki beszéd részei.

Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv : Balassa J. Magyar Olvasókönyv, II. rész. — Tanár : dr. Nógrádi Jenő.

a) Olvasmányok : *Históriás ének* : Ének „Pannónia megvételéről.“ *Monda* : A kőember, Gyulai Páltól. *Legenda* : Jézus és a nép, Tompa Mihálytól. *Vig legenda* : A hegedű, Arany Jánostól. *Műéposz* : A sziget-i veszedelemből, gróf Zrinyi Miklóstól. Zalán futása, Vörösmartytól. *Elbeszélő költemény* : A vámosujfalusi jegyző, Tompa Mihálytól. A Murányi Vénus, Gyöngyösitől. *Balladák* : Edward, Kádár Kata. Ágnes asszony. V. László. Tetemre hívás. *Dalok* : Erdő . . . erdő . . . Verje meg az Isten. Fakó lovam. A merre én járok. Nagy-Abonyban. A faluban utczahosszat. Télen, nyáron . . . Karácsony. Bortal. A reményhez. Hazámhoz. *Ódák* : Fohászkodás, Felsőbükki Nagy Pálhoz, Szeptember végén. Egy gondolat bánt engemet. *Epigrammák*. *Tanító költemények* : A népszerűség, Gyulai Páltól. Vojtina levele öccséhez, Arany Jánostól.

b) Ezen olvasmányok alapján a poétika, kapcsolatban a magyar irodalommal. A mondákból kiindulva a magyar éposz főképviselei : Zrinyi, Vörösmarty, Arany. *A történeti énekek* régi fejlődésének megemlékezésével, a rege Kisfaludi Sándornál és a ballada Aranynál. *A regény* verses alakja : Gyöngyösi ; az újabb regény főképviselei : Jósika, Eötvös, Kemény, Jókai. *A vallásos, hazafias és szerelmi lyra* ; régibb példák bemutatása után Berzsenyi, Tompa, Petőfi és az újabb lyrikusok. A kitünőbb írók rövid életrajza. Helyesírás ; nyelvi és stilisztikai magyarázatok — Minden hóban egy külön szavaló óra.

c) *Írásbeli dolgozatok* : A Zrinyiász rövid tartalma. A naiv époszról. A műéposzról. A Toldi-trilogia. A költői elbeszélés. Arany

János balladáiról. Mi a különbség a ballada és románcz közt? A magyar műballadáról. B. Eötvös József regényeinek jellemzése. B. Kemény Zsigmond regényeiről. A magyar népdal jellemző tulajdonságai. Az óda. Arany „Vojtina ars poétikájából“ cz. költeményének tartalma és magyarázata.

Német nyelv. — Alsó osztály. — 4 óra.

Tankönyvek: Dr. Schack Béla, Német Olvasókönyv felső keresk. iskolák használatára, I. rész; Albrecht János, Német Nyelvtan. Segédkönyv: Regeln und Wörterverzeichnis der deutschen Rechtschreibung. Tanár: Markovics Sándor.

a) Olvasmányok: Sokrates. Der gewissenhafte Indianer. Eulenspiegel. Besonderer Tisch. Etwas aus der Türkei. Die ehrlichen Leute. Die beiden Schweizer. Die sieben Stäbe. Die drei Blicke. Zurechtweisung. Hier wurde gegipst. Ich mag nicht lügen. Der geheilte Patient. Der Kaufmann und der Seemann. Das beste Empfehlungsschreiben. Sparsam ist nicht geizig. Eine Begebenheit aus dem Leben Garricks. Bücke dich. Im Walde. Eine Nacht auf den Karpathen. Steinkohle, Braunkohle und Torf. Der Bleistift. Die Stahlfeder. Wüstenreise.

b) Költemények: Eintracht. Die Worte des Koran. Zwei Heimgekehrte. Graf und Gerber. Der König und der Landmann. Die Köhlerhütte. Der Postillon. Begrüßung des Meeres. Malei und Malone.

c) Nyelvtan: Hangtan. Alaktan.

d) Beszédgyakorlatok, melyeknek anyagát az olvasmányok képezték. (Tartalom-elmondás német nyelven, átalakítások, kérdések s a reájok való feleletek megalkotása.)

e) Gyakorlatok: 1. Sokrates (emlékezet után). 2. Die Galeeren. 3. Die beiden Schweizer. 4. Eintracht (In Prosa wiederzählt). 5. Muhammed. 6. Zwei Heimgekehrte. 7. Der Tod. 8. Der König und der Landmann. 9. Aus dem Leben Garricks. 10. Bücke dich! 11. Eine Nacht auf den Karpathen. 12. Die Steinköhle. 13. Die Wüste. 14. Inwiefern ist das Meer ein Friedhof und inwiefern ein Garten zu nennen? 15. Trostschriften an einen Freund, dessen Vater gestorben ist.

f) Írásbeli kisebb házi feladatok óráról-órára (fordítások, kivonatok átalakítások).

Középső osztály. — 3 óra.

Tankönyvek: Dr. Schack Béla, Német Olvasókönyv felső keresk. iskolák használatára, II. rész; Albrecht János, Német nyelvtan; Dr. Schack Béla, Magyar Szöveg német fordításra. Tanár: Markovics Sándor.

a) Olvasmányok: Lohengrin. Gockel, Ginkel und Gackeleia. Soll und Haben (tartalom és szemelvények). Die Phönizier als Handelsvolk. Die Bedeutung der Kreuzzüge. Die deutsche Hansa. Constantinopel. Das Glas. Das Petroleum. Die Donau als Verkehrs- und Handelsstrasse. Englands industrielle Grösse.

b) Költemények: Der Mönch von Heisterbach. Erlkönigs Tochter. Das Gewitter. Belsazer. Der blinde König. Der Trompeter von Säkkingen (tartalom és szemelvények). Das Nibelungenlied (tartalom és szemelvények). Szemelvények: Eichendorff, Lenau, Uhland, Feuchtersleben, Heine dalaiból.

c) Nyelvtan: Mondattan, s az alaktan ismétlése.

d) Az olvasmányokkal párhuzamosan verstani és poetikai fejtegetések (mese, monda, költői elbeszélés, éposz, ballada, románc, dal), gyakorlás a szóbeli előadásban.

e) Gyakorlatok: 1. Salomons Seele. 2. Der Kaiser lässt dich grüssen. 3. Das Pferd und der Hirsch. 4. Der kluge Elephant. 5. Die Flamme und der Rauch. (Fordítások.) 6. Der Held des Märchens und der Sage. 7. Über den Handel der Phönizier. 8. Die Ballade und die Romanze. 9. Charakteristik Siegfrieds. 10. Der 15. März. 11. Die Donau (Eine Handels-geographische Skizze). 12. Die Bedeutung der Kreuzzüge für den Handel. 13. Die deutsche Hansa. 14. Der Mönch von Heisterbach (in Prosa). 15. Der blinde König (in Prosa). Szabadgyakorlatok.

f) Írásbeli gyakorlatok házi kidolgozásra (fordítások, átalakítások.)

Francia nyelv. — Hetenkint 4 óra

Tankönyv: Ujvári-Mébold, Francia nyelv- és olvasókönyv. Tanár: dr. Nógrádi Jenő.

a) A francia olvasás szabályai. Az être és avoir segédigék ragozása. A rendes igék ragozása mind a négy igeragozásban állító, kérdő, tagadó és kérdve tagadó alakban. A főnevek többesének képzése. A főnévi ejtegetés. Az article partitif. A melléknevek és azok fokozása. A tő- és sorszám-nevek. A személyes-, mutató-,

birtokos és kérdő névmások. A névmás, mint régime direct és indirect. Az en és y használata. *b)* A tankönyvben foglalt összes olvasmányok földolgozása Olvasás. Fordítás magyarra, visszafordítás. Fordítás francziára. Az olvasmányok tartalmának elmondása francziául, először kérdésekre, azután önállóan. Kiegészítések. Szótanulás tárgyi csoportokban. Költemények kívülről. *c) Gyakorlatok*: A melléknévi birtokos névmások. (Ford. francziára.) La maison. (Francia felelet, francia kérdésekre.) Le jardin. (Ford. francziára.) La forêt. (Felelet kérdésekre.) A számnevek. (Átalakítás.) L'article partitif. (Ford. francziára.) Melléknevek. (Ford. magyarra.) A jövő idő. (Ford. francziára.) A határozók. (Feleletek kérdésekre.) Le fermier et son fils. (Ford. francziára.) Le plusqueparfait (Ford. magyarra.) Pronoms personnels. (Fordítás francziára.) Raconter la partie de campagne de Julie. Le subjonctif. (Ford. francziára.) Lettre d'un père à son fils. (Feleletek kérdésekre.)

Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Ujvári-Mébold, Francia nyelv- és olvasókönyv. II. Tanár: dr. Nógrádi Jenő.

a) Olvasmányok: A tankönyvben foglalt összes olvasmányok. (Fordítás stb., mint az alsó osztályban.)

b) Ezen olvasmányok alapján: A rendhagyó igék. A partikulák. A szórend. A névszók mondattani tekintetben. Az igeidők és módok, különösen a kötőmód használata, az igeidők egymásra következése.

c) Írásbeli dolgozatok: Fordítás francziára a rendhagyó igékre. Le cheval et les hiütres. (Rövid tartalom francziául.) Keresk. levél (Szabatos ford. magyarra.) Rendhagyó igék. (Ford. francziára.) Henri VIII. et l'ambassadeur. (Francia felelet, francia kérdésekre.) Télégraphie électrique. (Átalakítás.) Az idők használata. (Kiegészítés.) A kötőmód használata. (Ford. francziára.) A infinitif. (Ford. francziára.)

Történelem. — Alsó osztály. — Hetenként 2 óra.

Tankönyv: Kerekes György, Történelem, I. — Tanár: dr. Nógrádi Jenő.

Az egyetemes történetből: Az ókori történet rövid áttekintése. A görögök. Rómaiak. A népvándorlás és a nyugat-római birodalom romjain alakult keresztény-germán királyságok. A hunok és Attila.

A germánok, a kereszténység hatása a germánokra. Mohamed és az arabok. Nagy Károly birodalma és annak fölbomlása. A hűbérrendszer keletkezése, a lovagság. A polgári és városi élet kifejlődése Németországban, a Hanza. A császárok és pápák küzdelme. A keresztes háborúk. A Habsburgok a középkor végén, Habsburgi Rudolf. Anglia és Franciaország, a 100 éves háború. Az európai török birodalom megalakulása. Az olasz városok és a renaissance.

A magyar történelemből: A magyar nép származása. Kalandozások. Műveltségi állapotok. A magyarok foglalkozása, kereskedelme a vezérek korában. A magyar keresztény egyház és királyság megalapítása. A szent István halála utáni zavarok. Szent László. Könyves Kálmán. A magy. királyság küzdelme a nyugati és keleti császársággal. Az aranybulla és kora. A tatárjárás, az ország második megalapítása. Az utolsó Árpádok. Kereskedelmünk az Árpád-házi királyok korában. Az Anjouk és Magyarország föllendülése. Róbert Károly, Nagy Lajos, Zsigmond és az oligarchia felülkerekedése. A Hunyadiak kora. A magyar királyság hanyatlása az utolsó Jagellók alatt. A Mohácsi vész. Kereskedelmünk a vegyesházi királyok korában.

Középső osztály. — Hetenként 2 óra.

Tankönyv: Marczali Henrik, Magyar Történelem és Laukó Albert, Egyetemes Történelem. — Tanár: dr. Nógrádi Jenő.

a) A magyar nemzet történetéből: Magyarország a mohácsi vész után. Az ország megosztása: Ferdinánd és Szapolyai János versengése. A nagyváradi béke. — Szulejmán csellel beveszi Budát. Fráter György. A török terjeszkedés. Temesvár, Drégely, Eger és Szigetvár védelme. A hitujítás Magyarországon, az ellenreformáció. Rudolf. Báthori Zsigmond, Bocskay István, II. Mátyás. Az ellenreformáció és Pázmány Péter. A nikolsburgi béke. I. és II. Rákóczy György. Erdély bukása, a vasvári béke. A török hódoltság. A Wesselényi-féle összeesküvés. Thököly Imre. Magyarország megszállása a török járom alól és a bécsi önkényuralom. II. Rákóczy Ferencz és a szatmári béke. A nemzet és a királyi ház kibékülése. Mária Terézia és II. József, II. Lipót és az alkotmány biztosítása. Magyarország részvétele a francia háborúkban és belső állapota ez idő alatt.

b) Az egyetemes történetből: Az ujkor. A renaissance. Találmányok és fölfedezések. A reformáció és ellenreformáció. V. Károly

és a Habsburgház hatalma tetőpontján. Angol Erzsébet és II. Fülöp. Németalföld. A harminczéves háboru. XIV. Lajos. Az angol forradalom. Nagy Péter. Poroszország és II. Frigyes. A felvilágosodás; felvilágosodott absolutismus. Az éjszakamerikai szabadságharcz. A francia forradalom, Napoleon császársága, a bécsi congressus.

Földrajz. — Alsó osztály. — Hetenkini 2 óra.

Tankönyv: Dr. Simonyi Jenő, Földrajz. Tanár: Novák Antal Victor.

A földrajzi előismeretek, nevezetesen: a Föld mint égitest, az oceán, a szárazföld, a levegő, a föld növény-, állat- és ásványvilága, az ember. Ázsia, Afrika, Amerika, Polynesia és Ausztrália, kiváló tekintettel azon államokra, melyek az ipar és kereskedelem terén jelentősebb szerepet játszanak.

Ázsiából behatóbban tárgyaltuk: Japánt, a khinai birodalmat, Hátsó- és Első-Indiát, Perzsiát és ázsiai Törökországot, — főbb vonásokban: az ázsiai orosz birodalmat, Koreát, Maláj-szigeteket, Iránt és Ázsia általános viszonyait.

Afrikából részletesebben vettük: Egyiptomot, Dél-Afrikát, — csak főbb vonásokban: Tripolist, Algirt, Tunist, Marokkot, a Szaharát, Szudánt, Szenegambiát, Guineát, Közép-Afrikát, Afrika keleti partját és szigeteit, végül e világrészt általában.

Amerikából részletesebben lett tárgyalva: az Észak-Amerikai Egyesült-Államok, Mexico, Chile, Argentina és Brazília, — főbb vonásokban: Amerika parkvidéke és Brit-Észak-Amerika, Közép-Amerika, Nyugot-India, Columbia, Ecuador, Peru, Bolivia, Uruguay, Paraguay, Guyana és Venezuela, végül Amerika általános áttekintése.

Ausztráliánál és Polynesiánál az angolok szárazföldi és szigeti gyarmataira fektettük a fősúlyt; a többi európai állam gyarmatait csak érintettük.

Minden egyes államnál tekintettel voltunk a területre, az oro- és hydrographiára, az éghajlatra, lakosságra és termékekre, az iparra, kereskedelemre, a közlekedési viszonyokra és a városokra.

Segédeszközök: a megfelelő fali és kézi tárképek.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra

Tankönyv: Dr. Simonyi Jenő, Földrajz. Tanár: Novák Antal Victor.

Európa általános ismertetése; nevezetesen: világhelyzete, tagolt-sága, hegy- és vízrajza, éghajlati viszonyai és lakossága és annak faji, nyelvi és műveltségi viszonyai; e világrész összes, de kiválóan a nevezetesebb kereskedő és iparos, valamint a velünk közvetlen kereskedelmi összeköttetésben levő szomszédos államai, kiterjeszkedve az egyes államok területére és részeire, hegy- és vízrajzára, éghajlatára, lakosságára és termékeire, iparára, közlekedésére, kereskedelmére és városaira. Az egyes államokkal kapcsolatosan azok gyarmatai és idegen világrészekben fekvő birtokai is tárgyálva lettek.

Segédeszközök: a megfelelő falí és kézi térképek.

Mennyiségtan és politikai számtan. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyvek: Dr. Beke M. Algebra és Dr. Beke M. Mértan.
Tanár: Kemény Ignác.

a) *Algebra*: Bevezetés. Összeg, szorzat, hatvány. Közönséges számoknak és algebrai kifejezéseknek második. és harmadik hatványra való emelése. Különbség, hányados. Elsőfoku egyenletek egy ismeretlennel. Két és több ismeretlenű egyenletek megoldása az összehasonlítási, helyettesítési és kiküszöbölési módszer útján. Egyenletekre vezető szövegezett feladatok. Arány és aránylatok.

b) *Geometria*: A planimetriai idomok ismertetése; ezen idomok congruentiája, hasonlósága, területüknek és a kör kerületének és területének kiszámítása.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Beke M. Algebra és Dr. Beke M. Mértan.
Havas—Bogyó, Táblázatok. — Tanár: Matavovszky Béla.

a) *Algebra*: A hatvány- és gyökmennyiségekkel való műveletek. A tiszta és a vegyes négyzetes egyenletek. A logaritmus fogalma és alkalmazása a szorzat, hányados, hatvány és gyök meghatározására. Elsőfoku számtani és geometriai sorok. A kamatoskamat- és járadékszámítás alapképletei. A kapcsolástan és a valószínűség-számítás elemei.

b) *Geometria*: A szabályos testek. A hasáb, gúla, henger, kup és gömb felületének és köbtartalmának kiszámítása.

Természettan. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Emődi Antal, Természettan. Tanár: Kemény Ignác.

A mozgás törvényei. Az erők. Súly és súlypont. Egyszerű gépek és alkalmazásuk. Mérleg. Inga.

Halmaz-állapot. A cseppfolyós és a légnemű testek legfontosabb tulajdonságai.

A meleg és hatása a testekre. A meleg forrásai. A hőmérés. Gőzgép.

A hang keletkezése, terjedése, visszaverődése, magassága. A fény és annak terjedése, erőssége, visszaverődése, törése. A legfontosabb optikai eszközök. A látás. A színszóródás. A testek színe. Magnesség.

A szikrázó és az áramló elektromosság. Elemek. Az áram hatásai. Elektromagnesség. Inductió. Telephon. Táviró.

Szaktárgyak.

Kereskedelmi számtan. — Alsó osztály. — Hetenkint 4 óra.

Tankönyv: Dr. Juckel Gyula, Keresk. számtan. Tanár: Matavovszky Béla.

Az alapműveletek egész számokkal, közösleges és tizedes törtekkel. A legnevezetesebb számolási előnyök és rövidítések. A legfontosabb pénzek, mértékek és súlyok. Redukálás, resolválás. Megnevezett számokkal való műveletek. Hármasszabály. Arányos osztás. Elegyítési számolás. Láncszabály. Százalék és promille számítás, különös tekintettel a keresk. gyakorlatra. Kamat és discontszámolás. Egyszerű és összetett árvetés.

Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Dr. Juckel Gyula, Keresk. számtan. Tanár: Matavovszky Béla.

A belföldi váltók discontálása, figyelemmel az egyes országokban erre nézve követett szokásokra. Értékpapír-számítás; az értékpapírok adása-vevése a budapesti és bécsi tőzsdén.

Az arany- és ezüst-számítás, különös figyelemmel a nemes fémekkel való kereskedésben a legnevezetesebb külföldi piacokon követett szokásokra. Érczpenz-számítás (szin- és teljes

súly, finomság, érempari, az arany és ezüst értékaránya, a legfontosabb államok pénzverési törvényeinek szükséges adatai); az ércz-pénz mint áru.

Irodai munkálatok. — Alsó osztály. — Hetenkint 1 óra.

Tanár : Kemény Ignác.

Az áruüzlet körében előforduló legegyszerűbb jegyzékek. A kereskedelmi levelezéssel kapcsolatban a közvetlen adás-vevésből származó számlák, fokozatosan minél több áruüzleti szokás és a különböző kiegyenlítési módok bevonásával. A bizományi ügyleteknek a kereskedelmi ismeretekben való tárgyalása után, bizományi vétel-számlák, megbizói jegyzékek és ezekből származó eladási számlák súlyjegyzékekkel. Álszámlák. Leltárakból kiindulva mérlegek és scontrok készítése, és utóbbiakból újra összeállítva és kiegészítve a leltárak. A kereskedelmi számtanban való discontszámítás tanulása után, leszámítolási jegyzékek belföldi váltókról.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tanár : Kemény Ignác.

Bizományi vétel- és eladási számlák, az azokból folyó költség- és biztosítási számlákkal. Folyó-számlák progressiv, retrograd, fokozatos és egyenleges mód szerint, kölcsönös, kölcsönös és változó, kettős, kettős és változó kamatlábbal. Jegyzékek és számlák arany-ezüstről, pénzekről, külföldi váltókról és értékpapirokról. A magyar nyelven készített dolgozatok gyakran német nyelvűekkel váltakoztak.

Könyvvitel. — Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv : Novák-Trautmann, Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve. Tanár : Kemény Ignác.

a) Az egyszerű könyvvitel. A leltár, pénztárkönyv, napló, főköny, áru-, activ és passiv váltó és értékpapir-scontro, a beérkezett és elküldött számlák könyvének és a lejáratú könyveknek megfelelő példák által való ismertetése. Egy üzletterv teljes elkönyvelése az iskolában, rendszeres megnyitással és lezárással, az összes igénybe vehető könyvek felhasználásával. Egy üzletterv elkönyvelése házi dolgozatképen.

b) A kettős könyvvitel. A kettős könyvvitel jellemzése, a vagyonalatrészek és tiszta vagyon számlák csoportjainak bemutatásával. Kettős könyvviteli tételek alakítása és bevezetése az egyesített naplóba és főkönyvbe. Egy rövid üzletterv teljes elkönyvelése közvetlen főkönyvvezetéssel, a lényeges és segédkönyvekben rendszeres megnyitással és lezárással. Zárlati kimutatás segéd táblázattal. Egy nagyobb üzletterv elkönyvelése az iskolában és házi dolgozat-képen. A megnyitás, a számlákon előfordulható tételek és a lezárási művelet fejtegetése.

A kettős könyvvitelnek közvetett főkönyvvezetéssel való bemutatására és gyakorlására egy üzletterv iskolai elkönyvelése, pénztárkönyv, előjegyzék, gyűjtőkönyv, főkönyv, folyó-számlakönyv (adósok és hitelezők együtt) és segédkönyvek alkalmazásával. Egy nagyobb üzletterv kidolgozása, az adósok és hitelezők könyvének alkalmazásával, átmeneti tételekkel, kétes és behajthatatlan követelésekkel.

Egy üzletterv elkönyvelése a táblázatos (amerikai) módszer begyakorlására.

Kereskedelmi levelezés. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Névy László, Kereskedelmi levelező. — Tanár: Kemény Ignác.

Az üzlet alapításakor, annak fennállása alatt és megszűnésekor előforduló körlevelek. Árukinálatok eredeti árujegyzékek felhasználásával és ezekre való vonatkozással megrendelések. A megrendelések teljesítése. Az ide tartozó számlák az irodai munkálatokban lettek kiállítva. Ajánlkozás, különös tekintettel a közvetítő kereskedelemre. Hirdetések, üzleti tudósítások. Levelek hitelügyben. Tudakozódó és felvilágosító levelek.

Ügyiratok: bizonyítványok, elismervények, térítvények, kötelezvények, nyugtatványok, felmondások, engedmények, utalványok, meghatalmazványok, továbbá a beadványok, névszerint az igazolványt, a cégbejegyzést és cégtörlést illető beadványok.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyvek: Névy László, Kereskedelmi levelező és dr. Heinrich Károly, Német kereskedelmi levelezés. — Tanár: Kemény Ignác.

Levelek fizetésekről. Minden fizetési módozatnál az eljárás és

kezelés begyakorlására a mellékletek (pénzeslevél borítékok: utalványok, chekkek) elkészítése. Intő levelek. Levelek adósok és hitelezők között. Levelek váltóügyekben, és pedig váltóhitelről, intévényekről, a váltó elfogadásáról, telepítéséről, váltó-küldvényekről, prolongatióról, bizományi váltókról, szükségbeli utalványról, az óvásról és visszkeresetről. Minden alkalommal a megfelelő váltók űrlapokon kiállítva csatoltatnak a megírt levelekhez. Levelek folyószámlákról, az irodai munkálatokban megírt folyószámlákra való vonatkozással. A német levelezés a magyarral párhuzamosan tanított.

Kereskedelmi ismeretek. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Trautmann Henrik, Kereskedelmi ismeretek. — Tanár: Kemény Ignác.

Az üzleti életből vett példákból levezetve a kereskedelmi fogalmakat és ismertetve a keresked. gyakorlatot, a sorrendben szükség szerint az irodai munkálatok tananyagára való tekintettel: a kereskedelem fogalma, jelentősége és ágai. Kereskedő, segéd-személyzet. Czég. Kereskedelmi társaságok. Felszámolás, csőd. A kereskedés tárgyai. Mértékek és súlyok. Pénz, valuta. Pénz helyettesítő. Papírpénz. Hitel. Kereskedelmi hitelpapírok. Váltó, összekötve űrlapokon való gyakorlattal, utalvány, chek. Értékpapírok. Kereskedelmi ügyletek általános szabályai. Közvetett keresked. ügyletek. Intézmények a kereskedelem előmozdítására: vásár, tőzsde, közraktár, bankok. biztosítás.

Közgazdasági ismeretek. — Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Sacher István „Közgazdasági Ismeretek felső kereskedelmi iskolák számára.“ Tanár: Dr. Németh Károly.

Alapfogalmak. Szükségletek. Javak, gazdasági és szabad javak. Használhatóság, érték, használati és csereérték, vagyon és annak fokai. Gazdálkodás, gazdaság, magán-, köz-, nemzet-, államgazdaság. Közgazdaságtan és ezen ismeretek rendszere.

Általános tanok: I. Termelés. A termelés általában és annak főtenyezői. Természet. Munka, a munka hatékonysága munkaerő, munkakedv. A tőke fogalma és nemei, keletkezése, szaporodása és fogyása, álló és forgó tőke. A termelési költség. Produktív és in- produktív termelés. A termelés eredményességének, gazdasági, egyéni

és társadalmi feltételei, jogrend, verseny. A tulajdonjog és fejlődése. Munkamegosztás és fajai, előnyei, hátrányai és korlátai, — munkaegyesítés. A vállalat és üzlet fogalma és fajai. A termelés főágai. A gazdasági foglalkozások jelentősége. Fiziokraták, merkantilisták, Smith Ádám rendszere.

II. *Forgalom*. A forgalom fogalma és nemei. A forgalom fejlődésének feltételei. Kereslet és kínálat, érték, ár és fajai, piac, az ár befolyással bíró tényezők. A természetes ár törvénye. Áralakulás szabad verseny mellett és annak korlátozásával. Monopolium, cartell, ring, amerikai és angol trust. Hatósági árszabás. A pénz fogalma, keletkezése, jelentősége, a pénzül használható javak kellékei. A hitel fogalma és nemei; telekkönyv, a hitel fejlődésének feltételei, a hitel hatása és jelentősége.

III. *Jövedelem megosztás*. Bevétel, kiadás, hozadék, jövedelem, járadék, bér. Földjáradék fogalma. Ricardo elmélete. Munkabér fogalma és nemei. Tőkekamat fogalma, kamat, uzsora, uzsora-törvények. Vállalkozói nyereség.

VI. *Fogyasztás*. A fogyasztás általában, produktív fogyasztás. A háztartás, takarékoság, pazarlás, fényűzés. A fogyasztás viszonya a többi gazd. jelenségekhez. A biztosítás fogalma és nemei, biztosítási intézetek.

Különös rész. I. *Östermelés*.

1. Az östermelés felosztása; állattenyésztés, vadászat (1883. évi 20. t.-cz.), halászat (1888. évi 19. t.-cz.), bányászat. Mezőgazdaság, birtokviszonyok, jobbágyság, nagy- és kisbirtok, birtokminimum homestrad, törzsörökös-rendszer, járadék birtok. Jóságkezelési és földmívelési rendszerek. Mezőgazdasági hitel, földhitelintézet, szövetkezetek.

II. *Ipar*. Az ipar fejlődése és osztályozása, a gyáripar sajátosságai. A czéhrendszer fejlődése és megszűnése „Az iparszabadság és korlátai. Az ipar fejlődésének tényezői, ipariskolák, slöjd, szövetkezés, szabadalom (szabadalmi törvény) védjegy és mustraoltalom (1890. II. t.-cz.) A munkáskérdés, munkásvédelem, munkásbiztosítás, munkásegyletek, strajkok, munkáskamarák, szövetkezés.

III. *Kereskedelem*. A kereskedelem általában és közg. jelentősége. Súly- és mértékrendszer. Pénzrendszer. Valuta és fajai, nagyobb államok valutái. Pénzverés és szabályai, papírpénz, államjegy, bankjegy, érvényben álló államjegyek.

Jogismeretek. — Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Dr. Hermann S. Jogi ismeretek. Tanár: Dr. Mayer Lajos.

A jog fogalma és osztályozása. A köz- és a magánjog. A vagyon-, a család- és öröklési jog. Vagyon, dolog. Dologbeli jogok: tulajdon-, zálog-, szogalmi jog. Kötelmi jog. Jogügylet és érvényességének feltételei. A szerződés és fajtái. A jogi képviselő. A törvényhozás. A kormányzat. Hatóságok. Biróságok. Peres eljárás.

A magyar kereskedelmi törvény I. részének és a váltó törvénynek legfontosabb határozatai; a csődtörvény főelvei. A kézi zálogügyletek, az uzsora, részlet ügy. Az értékpapírok megsemmisítéséről szóló legfontosabb törvényes intézkedések.

Vegytan és áruismeret. — Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Matavovszky B., Vegytan és Áruismeret. Tanár: Matavovszky Béla.

A szervetlen anyagok chemiája. Az alapfogalmak (a chemia lényege; az anyag szerkezete; az egyszerű és az összetett test; a vegyület és a keverék; az atom és a molekula; a súlyviszonyok törvénye; a chemiai képletek stb.).

A nemfémes elemek (hydrogen; oxygen; a halogen elemek; kén; nitrogen és a vele rokon elemek; a szén és a silícium).

A fémes elemek (az alkali és az alkali földfémek; a magnesium-, az ezüst-, az aluminium-, a vas-, a chrom-, a mangan-, a bismuth-, az ólom- és a platinacsoport legjelentősebb fémjei).

Az egyes elemekkel kapcsolatosan tárgyalva lettek azoknak legfontosabb vegyületei, különös tekintettel a chemia anyagára, a technológiára, az ipar és a kereskedelem szempontjából nélkülözhetetlen anyagokra.

Áruismereti, illetőleg technológiai szempontból tárgyalva lettek: a kén, a phosphor; a só-, a salétrom-, a kén-, a phosphor- és a borsav, a szén (az ásványi, a csont, a faszén, a gyémánt, a graphit és a ceruza); a silíciumdioxidnak az iparra és a kereskedelemre fontos fajtái (homok, homokkő, az ide tartozó drágakövek, a malomkövek), a konyhasó, a szóda, a lugkő, a chilisalétrom, a borax, a chalisalétrom, a puskaapor, a szalmiák, a mészkő (márvány, kréta, márga), az égetett mész, a gipsz, az üveg, a superphosphat, a magnesiumsilikatok (asbest, tajték), a zink, a zinksulfat, a zink-

fehér, a réz legfontosabb örvözetei, a schweinfurtizöld, a rézvitriol, a kéneső, a zinner, az ezüst, az alumínium és az alumínium-bronz, az alumíniumoxyd, az idetartozó drágakövek (rubin, saphir, spinell, chrysoberyll, a beryll, a topáz, a türkisz), a smirgel, a timsó, az agyag, a keramika, az ultramarin, a vas, az ocker, a vassulfat, a nickel, a kaliumdichromat, a chromzöld, a kaliumpermanganat, a bismuth, az ólom, a serét, a minium, az ólomfehér, a chrom-sárga, az ón, a platina és az arany.

Szépírás. — Hetenkint 2 óra.

Tanár : Kemény Ignác.

Szépírási előgyakorlatok. A magyar és német kis és nagy betűk az alapvonalak rokonsága szerint csoportosítva. Magyar és német folyóírás. Rondírás.

Rendkívüli tárgyak.

Torna. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv : Maurer János tankönyve s tornászati táblái. Tanár : Dr. Vajda Emil.

Tananyag. I. Rendgyakorlatok. Sorbontás, kanyarodás, fejlődés, kigyóvonulás, ellenvonulás. A katonai rendgyakorlatokból a „Gyakorlati szabályzat” szerint I. fej. 2., 4., 5. és 6 ; f. 14—18. szakaszaiban tárgyalt gyakorlatok.

II. Szabadgyakorlatok. Állások és sorbontások. Egyszerű és összetett tagszabadgyakorlatok, csuklógyakorlatok ; kézi szerek : fa és vasbotok ; buzogányok. Rendes és műjárások. Birkozás, súlyemelés és súlydobások. Futás 5—6 p. Versenyfutás. Társas gyakorlatok Játékok a rugó és füles labdával ; más társasjátékok.

III. Szergyakorlatok. Magas és távolugrás, mászó kötelen és póznán fölmászások, különböző kulcsolásokkal ; gyűrű és körhintázás ; lengő kötél ugrások ; gyakorlatok a korláton támaszban, lendületből ; korlátugrások ; különböző felmenetek s lejövetelek a rézsutos létrán ; gyakorlatok függésben a vízszintes létrán. Ló- és bakugrás ; kötélhuzás s különböző tornajátékok. Lendülések és támaszgyakorlatok, forgások a nyújtón.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv : Maurer János tankönyve s tornászati táblái. Tanár : Dr. Vajda Emil.

Tananyag : I. Rendgyakorlatok : Sorbontások, fejlődések, kanyarodások, szögvonulás, ellenvonulások. A katonai rendgyakorlatok 17—21. §. szerint.

II. Szabadgyakorlatok : Fa-, vasbot s buzogány egyszerű s összetett gyakorlatok. Társas szabadgyakorlatok. Birkózás. Verseny futás 100—200 méterig.

III. Szergyakorlatok : Magas ugrás 1—1'50 m.-ig fokozatosan. Távolugrás 3—4'80 m.-ig fokozatosan. Nyújtó : felhuzódások, fölmenetek, átfordulások, felülések, forgások. Korlát : támlázások, ülécserék, lengések és szökdelések hajlitott és feszített támaszban, ugrások. Bak és ló : fölülések, átugrások hosszában és szélteben fokozatos magosítással vagy távolítással. Gyűrű hinta : lendülés, hintázás, testfordulatok, átfordulások helyben és lendülés közben. Átugrások ugró mérczén lendülettel. Mászókötél és pózna : függeszkedés, gyors mászás, átfordulások. Rézsutos létra : függeszkedés fölfelé a kapocsfán, fokokon, külső és belső oldalon. Sulyemelés : 15—30 klgr.-ig hajlitott és nyújtott karokkal, két és egy kézzel. Játékok : Várjáték. Körróta. Harmadikat elütni. Kettős és négyes kótya. Labdakergető. Körrugó Kettős nyújtó : átfordulások, kiugrások.

Előtornászók képzése külön-órán időről-időre.

Gyorsírás. — Hetenként 2 óra.

Tankönyv : Forrai Soma „A magyar gyorsírás tankönyve — Tanár : Dr. Nógrádi Jenő.

Kezdők tanfolyama : A betűk begyakorlása az *e* hangzóval. Az *e* és *é* hangzók rendhagyóságai. A mássalhangzói torlódások. A mássalhangzók kettőzése. Az *a*, *i*, *o*, *ö*, *u* és *ü* hangzó. Magánhangzók önálló jelölése. Hangrendmegszakadás. Rövidítések ragokra, képzőkre. Számnévi rövidítések. Idegen szók és tulajdonnevek. Egyszerűsítések. Szójelek. — Mindezek gyakorlása a táblán és füzetekben. Gyorsírt szöveg olvasása. A gyorsírás-vizsgát június hó 25-én tartottuk meg. A jövő tanévben ismét lesz kezdők tanfolyama és haladottaké, kik a kereskedelmi gyorsírást fogják tanulni.

Az erő- és az ügyességmérések eredménye.

A tanuló neve	Erőmérés			A tanév elején		A tanév végén		Ügyességmérés			Népies gyakorlatok			Összes erőpontok száma	Előtornász-e?	Vesztett?	Nyert?		
	függésben	támaszban	sarkazás	A tanév elején	A tanév végén	korlát	nyújtó	bakk és ló	Év elején	Év végén	mászás	magasugrás	távolugrás					Év elején	Év végén
Alsó osztály.																			
Deutsch Emil	2	1	20	26	30	1	1	1	3	4	1	2	0	3	3	32	37	---	5
Engel Izidor	0	1	8	10	16	1	1	2	4	4	1	2	2	5	5	19	25	---	6
Gömbös Sándor	6	7	32	58	62	3	3	3	9	9	3	3	9	15	15	82	86	E	4
Hacker Jenő	6	5	14	36	38	3	2	3	8	8	3	2	6	11	11	55	57	---	2
Kaufmann Konrád	7	6	28	54	60	4	3	4	11	11	4	4	10	18	18	83	89	E	6
Klepeisz Ferencz	0	0	6	6	12	0	0	1	1	2	0	1	2	3	4	10	18	---	8
Kohn Oszkár	2	1	10	16	18	2	1	2	5	5	2	1	3	6	6	27	29	---	2
Lohner Ferencz	6	3	22	40	46	3	3	4	10	10	4	5	9	18	18	68	74	---	6
Nyitrai Dezső	0	0	2	2	4	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	4	6	---	2
Ofner József	11	11	49	93	118	5	5	5	15	15	5	6	15	26	26	134	159	E	25
Relle Mátyás	2	9	15	37	48	4	3	4	11	11	5	3	5	13	13	61	72	---	11
Rosenberg Simon	1	0	4	6	6	0	0	0	1	1	1	0	0	3	3	10	10	---	---
Schlesinger Ferencz	0	3	3	9	23	1	1	2	4	4	2	1	2	5	5	18	32	---	14
Szagmeister János	4	3	20	34	38	2	2	2	6	6	2	3	9	14	14	54	58	---	4
Szauer József	1	1	8	12	18	1	1	1	3	3	1	1	1	3	3	18	24	---	6
Vieser Béla	6	5	26	48	56	3	3	4	10	10	4	4	7	15	15	73	81	---	8

A tanuló neve	Erőmérés			A tanév elején		A tanév végén		Ügyességmérés			Népies gyakorlatok			Összes erőpontok száma	Előtornász-e?	Vesztett?	Nyert?		
	függésben	támaszban	sarkazás	korlat	nyújtó	bakk és ló	Év elején	Év végén	maszás	magasugrás	távolugrás	Év elején	Év végén						
Középső osztály.																			
Áldor Kálmán	3	0	36	42	44	2	1	3	6	6	3	2	5	10	10	58	60	—	2
Blau Mór	10	2	30	54	58	2	1	3	6	6	2	3	3	8	8	68	74	—	6
Brenner Lajos	6	4	2	22	28	2	3	3	8	8	4	2	2	11	11	41	47	—	6
Brenner Miksa	12	2	19	47	56	4	5	5	14	14	5	3	10	18	18	79	88	E	9
Csillag Ignác	8	3	50	72	74	1	1	2	4	4	5	2	3	10	10	86	88	—	2
Deutsch Albert	4	5	35	53	54	1	1	1	3	3	1	0	0	1	2	57	58	—	1
Diamant Rezső	6	2	24	40	42	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	42	44	—	2
Dóczi Zoltán	2	2	33	41	44	1	1	2	4	4	1	2	3	6	6	51	54	—	3
Gerebényi Jenő	9	6	53	83	85	3	4	5	12	12	5	4	5	14	14	109	11	E	2
Gold Gyula	4	9	26	52	56	2	1	2	5	5	3	0	2	5	6	62	67	—	5
Juszt Ernő	2	1	10	16	15	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	16	17	—	1
Kohn Imre	5	1	34	46	48	1	1	2	4	4	1	2	2	5	5	55	57	—	2
Kohn Jakab	7	6	16	42	42	1	1	2	4	4	3	0	0	3	4	49	50	—	1
Kovács Gyula	7	2	17	35	40	1	0	1	2	2	2	1	2	5	5	42	47	—	5
Kurczmann Jenő	12	13	67	117	118	2	3	5	10	10	4	3	5	12	12	139	140	E	1
Lamos Zoltán	7	8	35	65	76	5	5	5	15	15	5	4	14	23	23	103	114	E	11
Madarász Sándor	6	8	13	41	42	1	0	1	2	2	1	0	1	2	2	45	46	—	1
Meller Ignác	4	0	6	14	18	0	0	1	1	1	3	0	2	5	6	20	25	—	5
Neumann Rezső	6	3	45	63	63	2	2	2	6	7	4	4	4	12	12	81	82	—	1
Pranger György	5	5	37	57	60	2	1	2	5	5	3	4	3	10	10	72	75	—	3
Puntigam Jenő	5	1	24	36	34	1	0	2	3	3	2	4	2	8	8	47	45	2	—
Reichenfeld Miksa	6	4	40	60	60	1	0	1	2	2	4	1	1	6	7	68	69	—	1
Salczer Ignác	7	3	80	100	102	3	2	5	10	10	4	4	5	18	18	128	130	E	2

A tanuló neve	Erőmérés			A tanév elején	A tanév végén	Ügyességmérés			Év elején	Év végén	Népies gyakorlatok			Év elején	Év végén	Összes erőpontok száma	Előtornász-e?	Vesztett?	Nyert?						
	függésben	támaszban	sarkazás			korlát	nyújtó	bakk és ló			mászás	magasugrás	távolugrás							Év elején	Év végén	Összes erőpontok száma	Előtornász-e?	Vesztett?	Nyert?
Salczer Lipót	0	0	24	24	26	1	0	1	2	2	2	1	1	4	5	30	33	—	3						
Schweiger Sándor	2	2	32	40	48	1	1	1	3	3	2	0	1	3	3	46	54	—	8						
Stern Imre	5	7	16	40	44	4	2	4	10	10	3	2	3	8	7	58	62	—	4						
Sternberg Jenő	1	2	35	39	43	1	0	1	2	2	1	1	2	4	4	45	49	—	4						
Szaltzer József	6	3	46	64	66	0	0	1	1	2	1	2	2	5	5	70	73	—	3						
Szántó Izidor	2	0	32	36	38	2	1	3	6	6	3	2	5	10	10	50	54	—	4						
Temesvári Ödön	1	2	56	60	60	2	2	3	7	7	3	3	4	10	10	77	77	—	—						
Vogl Vilmos	6	4	31	49	50	1	1	1	3	3	1	2	2	5	6	57	59	—	2						
Weisz Oszkár	0	0	20	20	26	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	22	28	—	6						
Winter Miksa	6	7	26	52	58	1	1	2	4	4	3	2	3	8	8	64	70	—	6						
Wolf Izidor	0	0	30	30	38	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	32	40	—	8						

Jegyzet. A fölhuzódás nyujtón, a hajlitott támaszból feszített támaszba átmenetel korláton történt. Minden gyakorlat szabatos kivitele 2 pontot számít.

Az ügyességmérésnél a gyakorlat csinos keresztülvitele, az ugrás magassága s szép testtartás határozott. A nagyobb számnak több az értéke.

A népies gyakorlatoknál, a mászásban a gyakorlat nehézsége határozott. A magas ugrásnál 1 m.-től fölfelé minden dm. 1 p.; a távolugrásnál 3 méteren túl minden dm. 1 pontot ért.

VI.

A Győri Felső Kereskedelmi Iskola Gondnoksága.

Elnök :

Zechmeister Károly, kir. tanácsos, Győr szab. kir. város polgármestere.

Tagok :

Csanaki Jerfy Antal, keresk. tanácsos, a Győri I. Takarékpénztár vezérigazgatója.

Dr. győri Kautz Gusztáv, kir. tanácsos, nyug. jogakadémiai igazgató.

Lenner Emil, áll. főreáliskolai igazgató.

Dr. bejczy Németh Antal, kir. tanácsos, tankerületi főigazgató.

Peregi Mihály, a Győri I. Takarékpénztár igazgatója.

Schlichter Lajos, építész.

Szávay Gyula, a győri Keresk. és Iparkamara titkára.

Weidman Adolf, keresk. tanácsos.

Előadó és jegyző.

Matavovszky Béla, igazgató.

VII.

A tanári kar.

Igazgató.

Matavovszky Béla, okleveles középiskolai (vegytan és természettan) és keresk. szakiskolai (áruismeret, ipar-műtan) tanár, tanított keresk. számtant az alsó és középső, mennyiségtant, vegytant és áruismeretet a középső osztályban, hetenkint 12 órában.

Tanárok :

Kemény Ignác, okl. keresk. szakiskolai és intézeti r. tanár (könyvvitel, keresk. ismeretek és keresk. levelezés), az alsó osztály főnöke, az ifj. és tanári könyvtár őre, tanított mennyiségtant, szépírást, keresk. ismereteket, természettant az alsó, keresk. levelezést és irod. munkálatokat az alsó és középső, könyvvitelt a középső osztályban, hetenkint 18 órában

Markovics Sándor, okl. középiskolai (magyar és német ny.), áll. főreálisk. r. tanár, tanított német nyelvet az alsó és a középső osztályban, hetenkint 7 órában.

Dr. Mayer Lajos, h. köz- és váltó-ügyvéd, tanított jogismereket a középső osztályban, hetenkint 3 órában.

Dr. Németh Károly, h. köz- és váltó-ügyvéd, a győri I. Takarékpénztár ügyésze, tanított közgazdasági ismereteket a középső osztályban, hetenkint 2 órában.

Dr. Nógrádi Jenő okl. középiskolai és intézeti rendes tanár (magyar ny. és francia ny.), a középső osztály főnöke, a tanári testület jegyzője, tanított magyar, francia nyelvet és történelmet az alsó és középső osztályban, hetenkint 18 órában, ezenkívül a gyorsírást hetenkint 2 órában.

Novák Antal Viktor, okl. középiskolai (tört. és földrajz) és áll. főreálisk. r. tanár, tanított földrajzot az alsó és középső osztályban, hetenkint 4 órában.

Dr. Vajda Emil, okl. középisk. (magyar és német ny.) és okl. torna tanító, áll. főreálisk. r. tanár, tanított testgyakorlást és játékot, hetenkint 4 órában.

Hitoktatók :

Berky Zoltán Béla, áll. főreálisk. hittanár, tanította a róm. kath. hittant, az alsó és középső osztályban, hetenkint 2 órában.

I'só Vincze, ág. hitv. ev. lelkész, tanította az ág. ev. hittant az alsó és középső osztályban, hetenkint 1 órában.

Dr. Schwartz Mór, főrabbi, tanította az izr. hittant az alsó és a középső osztályban, hetenkint 2 órában.

VIII.

A tanulók névsora.

Alsó osztály.

- Deutsch Emil, Győr, 1883. XI. 23.
 Engel Izidor, Győr-Sziget, 1883. IX. 17.
 Gömbös Sándor, Nádalla, 1883. III. 17. ftdm.
 Hacker Jenő, Győr, 1881. XI. 8.
 5 Hajdu Dezső, Győr,
 Kaufmann Konrád, M.-Óvár, 1883. III. 12.
 Klepeisz Ferencz, Besfa, 1882. XII. 7.
 Kohn Oszkár, Komárom, 1882. IV. 7.
 Lohner Ferencz, Szöny, 1879. XII. 15.
 10 Nyitrai Dezső, Komárom, 1884. VIII. 17.
 Ofner József, Börcs, 1883. IV. 20. Tdm.
 Relle Mátyás, Budapest, 1884. II. 15.
 Rosenberg Simon, Farád, 1882. XII. 27. Tdm.
 Schlesinger Ferencz, Ács, 1883. III. 25.
 15 Szauer József, Mosony, 1884. IV. 1.
 Szagmeister János, Kemesmál, 1882. X. 20. Ftdm
 Vieser Béla, Piszke, 1883. V. 19.

Magántanulók.

- Kelemen Alfréd, Győr-Sziget, 1883. XII. 24.
 Kohn Márkus, Apcz, 1879. IX. 14.

Középső osztály.

- Áldor Kálmán, Győr, 1881. X. 19.
 Blau Mór, Felpécz, 1881. VI. 3.
 Brenner Lajos, Komárom, 1882. V. 26.
 Brenner Miksa, Komárom, 1883. IX. 2.

- 5 Csapó Pál, Börcs, 1877. X. 19.
 Csillag Ignác, Győr-Szent-Márton, 1880. III. 19.
 Deutsch Albert, M.-Óvár, 1882. VIII. 18.
 Diamant Rezső, Győr, 1883. IX. 11. Tdm.
 Dóczy Zoltán, Győr, 1883. I. 4.
 10 Fábrián Sándor, Pápa, 1880. X. 23.
 Fürst Rudolf, Győr, 1878. VII. 31.
 Gerebényi Jenő, M.-Óvár, 1881. IX. 11.
 Gold Gyula, Kisbér, 1882. VIII. 2.
 Just Ernő, Győr, 1882. VI. 21.
 15 Karácsonyi Tivadar, Győr, 1882. V. 30.
 Kohn Imre, Komárom, 1883. X. 7.
 Kohn Jakab, Nezsider, 1882. V. 22.
 Kovács Gyula, Apostag, 1881. II. 1.
 Krausz Gyula, Győr, 1881. IX. 2.
 20 Kuffler Dezső, P.-Somorja, 1883. VII. 20.
 Kurczmann János, Komárom, 1883. I. 20. Ftdm.
 Lamos Zoltán, Kossuth, 1882. I. 17.
 Leitner István, Győr, 1882. X. 10.
 Madarász Sándor, N.-Écs, 1882. III. 30.
 25 Majoros Emil, Sz.-Fejérvár, 1879. IX. 20. Kimaradt.
 Meller Ignác, Győr, 1883. I. 4.
 Neumann Rezső, Győr, 1882. III. 1.
 Németh Ferencz, Győr, 1881. XI. 24.
 Polatsik Géza, F.-Iregh, 1881. II. 14. Kimaradt.
 30 Pranger György, Zala-Szent-Gróth, 1879. IX. 18.
 Puntigám Jenő, Győr, 1882. I. 30.
 Reichenfeld Miksa, Győr-Asszonyfa, 1882. V. 5.
 Rosenberg Oszkár, Kisbér, 1883. VII. 14.
 Salczer Ignác, Nemes-Szalók, 1880. VIII. 31. Tdm.
 35 Salczer Lipót, Győr, 1882. VI. 9.
 Schweiger Sándor, Enying, 1893. IX. 12.
 Spitzer Ármín, Győr, 1880. X. 28.
 Stach György, Győr, 1882. IV. 23.
 Stern Imre, Győr, 1882. VIII. 6.
 40 Sternberg Jenő, Győr-Szent-Márton, X. 16. Tdm.
 Szalczér József, Füss, 1882. II. 19.
 Szántó Izidor, Győr, 1880. II. 18.
 Temesvári Ödön, Budapest, 1883. V. 21.
 Vogl Vilmos, Suur, 1879. IV. 3.

- 45 Weisz Oszkár, Győr, 1883. X. 10.
 Winter Miksa, Nyitra-Ujlak, 1882. X. 18.
 Wolf Izidor, Pozsony, 1881. IX. 16.

Magántanulók.

- Kiss József, Győr, 1872. II. 10.
 Simon Jenő, F.-Szakony, 1876. VII. 31.

IX.

A tanulás eredményének statisztikája.

Tantárgy	Alsó osztály				Középső osztály			
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen
Vallástan	12	3	2	—	22	21	—	—
Magyar nyelv	3	9	5	—	7	22	14	—
Német nyelv	2	7	8	—	10	15	18	—
Francia nyelv	2	5	8	2	5	13	23	2
Földrajz	1	9	6	1	3	11	27	2
Történelem	5	9	3	—	10	20	13	—
Mennyiségtan és po- litikai számtan	1	11	5	—	9	12	21	1
Természettan	—	10	7	—	—	—	—	—
Keresk. számtan	1	10	6	—	7	14	22	—
Irodai munkálatok	5	7	5	—	12	23	8	—
Könyvviteltan	—	—	—	—	7	19	16	1
Keresk. levelezés	4	9	4	—	10	19	13	1
Keresk. ismeretek	6	7	4	—	—	—	—	—
Közgazd. ismeretek	—	—	—	—	4	20	19	—
Jogi ismeretek	—	—	—	—	17	12	14	—
Vegyten és áruism.	—	—	—	—	1	13	25	4
Szépírás	4	11	2	—	—	—	—	—
Gyorsírás	1	3	9	2	5	9	10	2
Torna és játék	3	8	6	—	6	19	10	—

X.

Statisztikai kimutatás a tanulókról.

A kimutatás tárgya	Alsó	Kö- zépső	Összeg	Százalék- szám
	osztály			
I. Létszám.				
Beiratkozott	17	47	64	
Évközben kimaradt	—	2	2	3:125
Az év végén maradt	17	45	62	96:875
II. Születési év.				
1877	—	1	1	1:56
1878	—	1	1	1:56
1879	1	3	4	6:25
1880	—	4	4	6:25
1881	1	10	11	17:19
1882	4	17	21	32:81
1883	8	10	18	28:125
1884	3	1	4	6:25
III. Születési hely.				
Győr város	2	17	19	29:69
Győr megye	2	7	9	14:1
Esztergom megye	1	—	1	1:56
Fehér	—	1	1	1:56
Heves	—	1	1	1:56
Komárom	4	7	11	17:19
Moson	3	3	6	9:38
Nyitra	—	1	1	1:56
Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye	1	1	2	3:125
Pozsony megye	—	3	3	4:685
Sopron	1	—	1	1:56
Tolna	—	1	1	1:56
Zala	—	1	1	1:56
Vas	3	—	3	4:685
Veszprém	—	4	4	6:25

A kimutatás tárgya	Alsó	Középső	Összeg	Százalék-szám
	osztály			
IV. Vallás.				
Római katolikus	7	12	19	29·69
Ágostai hitv. evang.	1	1	2	3·125
Izraelita	9	34	43	67·185
V. Nemzetiség.				
Magyar	17	47	64	100
VI. Nyelvismeret.				
Magyar	9	17	26	40·63
Magyar és német	6	28	34	53·125
Magyar, német és francia	—	1	1	1·56
Magyar, német és cseh	—	1	1	1·56
Magyar és szerb	1	—	1	1·56
Magyar és horvát	1	—	1	1·56
VII. A fölvétel alapja.				
Legalább négy gymn. o. végzett	6	11	17	26·57
„ „ reálisk. „ „	7	24	31	48·25
„ „ polgisk. „ „	4	12	16	25·—
VIII. A szülők polgári állása.				
Értelmiségi	4	11	15	23·44
Önálló kereskedő	7	23	30	46·875
„ ipáros	2	4	6	9·38
Magánzó	1	3	4	6·25
Termelő	1	5	6	9·38
Alkalmazott	2	1	3	4·68

XI.

Tudnivalók a jövő iskolai évre nézve.

A **tanulók szabályszerű beírása július három első napján**, az intézet mostani helyiségében, (régi városháza) és **szeptember 1., 2., 3. napján**, az iskola új épületében, minden nap d. e. 8. órától 12-ig **fog megtörténni.**

A pótló- és a javító-vizsgálatok szeptember 2-án d. u. 3 órától folytatólagosan fognak megtartatni.

A vidéki szülőknek **figyelmébe ajánlja az igazgatóság, hogy fiaiknak csak akkor fogadjanak szállást, ha a kiszemelt szállásadó személyéről az igazgatóval értekeztek.** Az igazgató különben jegyzéket vezet a szállásadókról és készségesen tájékoztatja eziránt a t. szülőket.

